

The Project Gutenberg eBook of Anna Hallman: 3-näytöksinen perhekuvaus, by Kyösti Wilkuna

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Anna Hallman: 3-näytöksinen perhekuvaus

Author: Kyösti Wilkuna

Release date: May 26, 2013 [EBook #42814]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ANNA HALLMAN: 3-NÄYTÖKSINEN
PERHEKUVAUS ***

Produced by Tapio Riikonen

ANNA HALLMAN

3-näytöksinen perhekuvaus

Kirj.

KUSTAA WILKUNA

Kustannusosakeyhtiö Kirja, Helsinki, 1922.

HENKILÖT:

HERRA HALLMAN, entinen tehtailija.
ROUVA HALLMAN, hänen vaimonsa.
ANNA HALLMAN, heidän tyttärensä.
HERRA EKMAN, apteekkari.
SOHVI, Hallmanien vanha perhepalvelija.

ENSIMÄINEN NÄYTÖS.

Vaatimattomasti, mutta aistikkaasti kalustettu sali. Perällä kaksi ikkunaa. Niiden edessä pitkä, valkoiseksi maalattu pinnasohva kulunein kultauksin. Sohvan edessä pöytä ja muutamia tuoleja samaa tyyliä. Oikeassa peränurkassa vanhanaikainen, kahden istuttava keinutuoli. Siellä täällä muutamia kasveja ja seinillä joitakin muotokuvia. Vasemmalla kaksi ovea, joiden välissä uuni. Oikealla yksi ovi. Etummainen vasemmanpuolisista ovista auki, toiset kiinni. Oikeanpuoleinen ikkuna auki.

ROUVA HALLMAN, täyteläinen, harmaatukkainen nainen, silmälasit nenällänsä, istuu sohvankulmassa ja parsii sukkia. Hänen edessään pöydällä käsityökori ja vieressään kasa sukkia.

Vasemmalta kuuluu keittiöastiatin kalinaa.

ROUVA HALLMAN (puhuen koroitettulla äänellä vasemmalle). Sohvi! Onko Sohvi siellä?

SOHVI (vasemmalta). Mitä niin?

ROUVA HALLMAN. Sohvipa kurkistaa keittiön akkunasta, joko Anna ja apteekkari palaavat järveltä.

SOHVI (hetken kuluttua). Hui hai! Ei näy jälkeäkään. Taikka — malttakaas, tuolla taitaa apteekkarin vene olla — tuolla saaren rannassa. Niin onkin — ja ne ovat itse menneet saareen.

ROUVA HALLMAN. Olisivat joutuneet sieltä kahville. Ja kohtahan Annan on aika mennä postikonttoriinkin.

SOHVI (yhä vasemmalta). Kyllähän meidän neiti virastaan huolen pitää. Ja kahvi pysyy kyllä tuossa hellalla lämpimänä. Mutta jos rouva haluaa, niin minä tuon jo rouvalle ja patruunalle.

ROUVA HALLMAN. No jospa Sohvi tuo meille kupin.

(Vasemmalta kuuluu kahvikuppien kalinaa, minkä jälkeen Sohvi, noin viisikymmenvuotias, täyteläinen, vasenta jalkaansa hiukan ontuva nainen, tulee kahvitarjotinta kantaen esille).

SOHVI (asettaen tarjottimen pöydälle). Jopahan ne nyt vastakihlatut malttavat niin lentämällä sieltä palata, varsinkin tällaisena päivänä. Kun ilmakin on kuin maitovelliä.

ROUVA HALLMAN. Niin, nythän se vasta oikein keväältä tuntuu.

SOHVI. Mutta arvaako rouva, mitä minä äsken ajattelin, kun näin niiden menevän rantaan?

ROUVA HALLMAN. No mitä Sohvi sitten ajatteli?

SOHVI. Ajattelin vain, että liika hyvän rouvan tuo apteekkari saa meidän neidistä.

ROUVA HALLMAN. Mutta kuinka Sohvi nyt sellaista! Eikö apteekkari ole hyvä mies?

SOHVI. Miksei, onhan se hieno mies ja taitaa rikaskin olla ja onhan se minunlaisellenikin niin höyli, mutta sittenkin minusta tuntuu, että Anna-neidin olisi pitänyt saada vieläkin parempi. Sanoinkin minä jo neidin ollessa pikku tyttönen — eikös rouva muista? — että siitä tulee professorin tai senaattorin rouva.

ROUVA HALLMAN (hymyillen). Niin, Sohvihan on aina ollut niin kiintynyt Annaan. (Ottaen kahvia) Mutta Sohvipa käskää pappaaikin kahville.

SOHVI (raottaen varovasti oikeanpuolista ovea). Patruuna on hyvä ja tulee juomaan kahvia.

HERRA HALLMAN (oikealta). Ihan heti.

SOHVI (painaen oven jälleen kiinni ja alentaen ääntänsä). Mitä ihmeessä tuo patruuna nykyään niin ahkerasti kirjoittelee?

ROUVA HALLMAN. Hän piirustaa. Jotakin konetta.

SOHVI. Yhyy. Sillä on ajatukset aina niissä tehtaissa ja koneissa. Mutta eiköhän olisi patruunan sydänvialle parempi, että hän tällaisena päivänä lepäisi tuolla ulkona päiväpaisteessa. (Menee vasemmalle, mutta pysähtyy ovelle.) Mutta mitäs minun pitikään sanoa? Niin, päivällisen laittoon olisi tarvittu siirappia, mutta se on lopussa. Ja vehnäjäuhot ovat myöskin vähissä.

ROUVA HALLMAN (tehden levottoman eleen). Täytyy hakea kaupasta.

Vastakirjahan on kai siellä ruokasalissa.

SOHVI (viivytellen). Mutta — kauppias sanoi viime kerralla, että laskuun ei anneta, ennenkuin entiset ostokset on maksettu.

ROUVA HALLMAN (kyyneliä vastaan taistellen). Täytyy kai sitten tulla ilman toimeen, sillä maksamaan me emme kykene, ennenkuin korkeintaan ensi viikon lopulla. (Puhkeaa itkuun) Hyvä Jumala sentään, kuinka alentavaa tämä on! Ja Sohvillekin on palkka maksamatta — kuinka pitkältä ajalta se nyt oikein onkaan?

SOHVI. Sitä asiaa ei nyt rouvan pidä suinkaan sydämelleen ottaa! Pyh kaikkia! Hätäkös minulla tässä on. Ja jos lie jotakin pikku saatavaa, niin mikä kiire sillä on. Sen ehtii kyllä nuori herra maksaa, kun virkaan pääsee. Ei rouvan pidä semmoisia jonninjoutavia surra!

ROUVA HALLMAN (puolittain itsekseen). Kun se olisikin ainoa surtava! (Äkkiä eloisammin ikäänkuin ajatuksiaan peittäen) Mutta kuinka tämä elämä näinä vuosina olisikaan ilman Sohvia ollut tukalaa! Kun edes joskus voisin palkita Sohville ansion mukaan!

SOHVI. Siitä ei kannata puhua! Vähäkös minä aikoinani olen herrasväen hyvyttä osakseni saanut. Taitaapa tämän aikaisilla palvelijoilla olla säästökirjat takanaan niinkuin minulla. Mutta nyt lähdän kuitenkin sinne kauppaan ja tuon kuin tuonkin mitä talossa tarvitaan. (Menee vasemmalle, josta hänen puheensa edelleen kuuluu.) Mokokakin kitupiikki kauppiaaksi! Kyllä sekin kieli pitkällä hääräsi patruunan ympärillä silloin kuin patruuna oli täällä kaikki kaikessa, mutta nyt — nyt sillä on rintaa olevinaan.

ROUVA HALLMAN. Mutta ei pidä Sohvin häntä nyt mitenkään vain loukata.

SOHVI (vasemmalta). Rouva on vain huoleti.

(Vasemmalta kuuluu ovenkäynti.).

ROUVA HALLMAN (yksin, laskien kädet helmaansa ja tuijottaen eteensä). On hyvä, että tässä on edes Sohvin kaltainen ihminen. Ja että Anna pääsee hyviin naimisiin. Mutta Reino, Reino — ja pappa tuulentupineen!

HERRA HALLMAN (kädessään muutamia papereita tulee oikealta. Hän on ylpeäryhtinen mies, tukka ohentunut ja harmaa. Voimakkaasti heiluttaen papereita kädessään). Huraa! Huraa!

ROUVA HALLMAN (hämmästyneenä). Mutta mitä nyt, pappa? Mitä sinulle on tapahtunut?

HERRA HALLMAN (kävelee hetkisen innostuneena edestakaisin ja istahtaa sitten pöydän ääreen, laskien paperit pöydälle ja ottaen kahvia). Työni on lopussa. Nyt alkaa revanchin — ei, ei revanchin, vaan *restauration* suuri aika.

ROUVA HALLMAN. Mitä, pappa, oletko sinä saanut keksintösi valmiiksi?

HERRA HALLMAN (siirtäen kahvikupin syrjään ja levittäen paperit vaimonsa eteen). Kas siinä!

ROUVA HALLMAN (papereita silmäillen). Koneita ja koneosia, joista minä en ymmärrä tämän taivaallista.

HERRA HALLMAN. Mutta pian — sanokaamme: vuoden päästä alat ymmärtää. Kun entinen tehtaani Reinon johdossa ja nimissä alkaa uudelleen käydä — alkaa uudelleen puksuttaa savua korkeasta piipustaan, niin silloin ymmärrät. Ja silloin ymmärtää moni muukin, että vanha kanto on ruvennut jälleen vesomaan.

ROUVA HALLMAN. Nämä piirustukset siis —

HERRA HALLMAN. Ovat uutta naulatehdasta varten, niin. Siinä on — mutta ehkä olisi asia pidettävä salaisuutena, kunnes Reino on ehtinyt hankkia (piirustusta osoittaen) tuolle patentin sekä saanut haltuunsa minun entisen tehtaani.

ROUVA HALLMAN (katsoen tutkivasti miestänsä). Pappa kulta, sinä siis uskot saavasi patentin keksinnöllesi?

HERRA HALLMAN. Että sellaista kysytkään! (Terävästi) Sinä oletkin ehkä pitänyt työtäni — noin vain ajankuluna, tuulentupana?

ROUVA HALLMAN (säikähtyen). Tuulentupana! Eihän nyt toki, kuinka sinä sellaista!

HERRA HALLMAN. Minusta on vain välistä tuntunut, että sinä ja Anna — kuinka nyt sanoisinkaan — suhtaudutte minuun hieman kuin lapseen.

ROUVA HALLMAN. Mutta rakas Eemil, tuo on silkkaa kuvittelua.

HERRA HALLMAN (vetäen paperit eteensä). Voipa olla.

(Äänettömyys).

ROUVA HALLMAN. Juothan toisen kupin kahvia?

HERRA HALLMAN. Kiitos, ei nyt.

ROUVA HALLMAN (arasti). Sinä siis aijot hakea patentin tuolle keksinnölle?

HERRA HALLMAN. Niin, ja tulen sen myöskin varmasti saamaan.

ROUVA HALLMAN. Niin, niin, tunnethan sinä alasi. Ne ovat siis uusia naulatehtaan koneita varten nuo piirustukset?

HERRA HALLMAN (innostuen). Ovat, ja ne ovat koneita, jotka pätevät. Sillä tiedäpäs — (äkkiä itsensä hilliten), mutta parasta on pitää asia toistaiseksi visusti salassa.

ROUVA HALLMAN. Minultakinko? Ethän nyt toki minun peljänne levittävän salaisuuksia, jotka niin läheltä koskevat meitä.

HERRA HALLMAN. En, en, suo anteeksi, Katri. Tiedänhän tärkeimpienkin asiain säilyvän sinun huostassasi kuin kassakaapissa. No niin, tiedäpäs siis, että näissä piirustuksissa esitetty kone kykenee samalla voimalla ja samassa ajassa valmistamaan *kaksinkertaisen* määrän lankanauvoja kuin mitkään tähänastiset naulakoneet.

ROUVA HALLMAN. Mutta onko se mahdollista?

HERRA HALLMAN. Kas, kas, taas minä näen silmissäsi tuon saman ilmeen, että kaikkea sinä, ukko parka, kuvitteletkin!

ROUVA HALLMAN. Mutta oletpa sinä, Eemil, tänään epäluuloinen! Mitään sellaista minulla ei tullut mieleenkään. Minä vain ihmettelin, että onko sellainen kone lainkaan mahdollinen. Tiedäthän, etten minä näistä asioista paljonkaan ymmärrä.

HERRA HALLMAN. No niin, mutta sen sinä kuitenkin ymmärtänet, että teknillinen kehitys ei tunne mitään rajoja. Eihän ole pitkä aika siitä, kun nauvoja valmistettiin käsin, yksi kappale kerrallaan. Mikä huikea hyppäys siitä eteenpäin olivatkaan nykyisin käytännössä olevat koneet. Mutta oliko kehitys määrätty siihen pysähtymään? Eipä suinkaan! Tämä minun keksintöni on taas yksi askel eteenpäin, kunnes joku toinen vuorostaan menee jälleen askelta pitemmälle. — Niin, Katri, hetki on tullut, jolloin vanha Hallman astuu taas kolostaan esiin ja kaikki ne, jotka näinä alennuksen päivinä ovat häntä pistäneet, saavat nähdä. Ajattele: kone, joka *samassa ajassa ja samalla voiman menetyksellä* valmistaa kaksinkertaisen määrän nauvoja kuin mitkään muut naulatehtaat! Kai ymmärrät, mitä ennätystä se merkitsee teollisuuden kilpakentällä?

ROUVA HALLMAN. Kyllä, kyllä, — mutta —

HERRA HALLMAN. Mitä mutta?

ROUVA HALLMAN. Kuinka saada tuo kaikki käyntiin? Sinun nimesihän —

HERRA HALLMAN. On palanut, tarkoitat sanoa. Niin kyllä, mutta meillähän on Reino. Häneen olen koko ajan pannut kaiken toivoni.

ROUVA HALLMAN (välittömästi). Pappa parka! Ettet sinä vain odottaisi liikoja Reinolta.

HERRA HALLMAN (närkästyneesti). Kuinka niin liikoja?

ROUVA HALLMAN (vältellen). Niin vain, että — jospa häneltä puuttuisi siihen kykyä.

HERRA HALLMAN. Mutta sitä minä en epäile ollenkaan. Onhan hän minun poikani — minun ja sinun.

ROUVA HALLMAN. Jospa hän olisikin yksin sinun poikasi!

HERRA HALLMAN. Mitä sillä tarkoitat?

ROUVA HALLMAN. Niin hän olisi perinyt yksinomaan sinun liikemieskykysi.

HERRA HALLMAN. Kuinka, Katri! Vähäksytkö sinä ehkä omaa osuuttasi pojassamme?

ROUVA HALLMAN. Arvelen vain, että Reinon musikaaliset lahjat, jotka ovat minun sukuni perintöä, eivät ehken olisi hänelle eduksi tuolla uralla.

HERRA HALLMAN (huojentuneesti). Sitäkö vain! Mutta voisiko se liikemiestä mitenkään vahingoittaa, jos hän joutohetkinään kykenee viuluun tarttumaan tai iloisessa seurassa lauluksi pistämään? Päinvastoin. Kuinka monta viihtymyksen hetkeä se olisi minullekin elämäni varrella valmistanut, ellen olisi ollut niin kokonaan vailla musikaalisia lahjoja.

ROUVA HALLMAN (ajatuksissaan). Voihan olla niinkin. Muistelin vain velivainajaani.

HERRA HALLMAN. Hm, ei kai häntäkään musiikki hunningolle vienyt, vaan liian iloinen ja nautinnonhaluinen luonne.

ROUVA HALLMAN. Niin, mutta nuo ominaisuudet olivat siihen kuitenkin jonkinlaisena johdattimena. Lauluveikkojen iloinen elämä, tiedäthän, vieroitti hänet kokonaan opinnoista. Nyt on Reino alun aikain kuulunut ylioppilaskunnan laulajiin —

HERRA HALLMAN. Mutta eihän se ole häntä opinnoista vieroittanut.

ROUVA HALLMAN (viivytellen). Suokoon Jumala, ettei niin olisi.

HERRA HALLMAN. Sinä puhut hyvin kummallisesti, Katri. Tiedätkö Reinon elämästä Helsingissä ehkä jotakin muuta kuin — kuin minä?

ROUVA HALLMAN (pelästyen). En, en, pappa kulta! Joskus vain tulee mieleeni kaikenlaisia aavistuksia.

HERRA HALLMAN. Hm, te naiset ette koskaan pääse niistä aavistuksistanne!

ROUVA HALLMAN. Mutta kuinka usein meidän aavistuksemme sentään osuvat oikeaan.

HERRA HALLMAN. Ehkä joskus, mutta ei ainakaan tässä tapauksessa. Reinon opinnothan ovat edistyneet tasaisesti ja tänä kevännä päättää hän neljännen vuosikurssinsa teknillisessä korkeakoulussa. Hm, tiedätkö, Katri, minulla myös on aavistukseni. Että nimittäin Reino ilmestyy piakkoin kotiin vasta leivottuna insinöörinä.

ROUVA HALLMAN. Sinä todellakin luulet —

HERRA HALLMAN. Niin, tänä aamuna, kun odotuksestani huolimatta en taaskaan saanut häneltä kirjettä, juolahti se äkkiä mieleeni. Poika on päättänyt meidät yllättää. Niin, niin, sitä tämä pitkä vaikeneminen varmastikin tietää. Reinolla onkin aina ollut taipumusta tuollaisiin veitikkamaisuuksiin. (Rouva peittää nenäliinalla silmänsä). Mutta mitä, Katri? Itketkö sinä? Todellakin — onko tässä jotakin itkemisen syytä vai?

ROUVA HALLMAN. Ei, ei, pappa. Mieleni vain helttyi muistellesani, kuinka herttainen hän noine pikku veitikkamaisuuksineen oli poikasena.

HERRA HALLMAN. Niin oli. — Kuinka nopeasti vuodet sentään vienevät. Tuntuu kuin olisi ollut eilen, kun hän vielä polvellani kiipeili. Ja nyt jo insinööri siinä tuokiassa. Insinööri Reino Hallman. Hm! (Sytyttää sikarin ja nousee kävelemään). Syksyllä, syksyllä on tehtaani jälleen käynnissä, jos kaikki käy laskelmieni mukaan. Ja miksei kävisi, kun miehen tahto kerta niin määrää. Mikä nautinto nähdä jälleen savupiipusta, jonka huipulta minä kerran, tehtaani juuri valmistuttua, niin voitokkaana ympäristöä silmäilin — nähdä jälleen tuon piipun yllä ainainen savupilvi, nähdä vauhtipyörien kiitävän ja kuulla remmien vonkuvan. Koneitten keskellä työmiehet kukin paikallaan ja konttorissa pulpettien ääressä keskeytymätön kynänrapina ja laskukoneen raksutus. Kaikkialla kuumeinen into ja jännitys. Mikä elähdyttävä, uudesta synnyttävä voima tuossa kaikessa! Tätä uneksien, tätä odottaen olen kyennyt nämä viimeksi kuluneet vuodet elämään ja tuon keksintöni hyväksi työskentelemään. Nyt on käsissä aika, jolloin vuosien unelmat astuvat todellisuuteen.

ROUVA HALLMAN. Pappa rakas, sinä vedät taas niin intohimoisesti sikaria, vaikka lääkäri on sinua siitä varoittanut.

HERRA HALLMAN (istuutuen äskeiselle paikalleen). Kas, mamma, eikö sinun mielikuvituksesi taaskaan jaksanut pitemmälle lentää. Takertui minun sikarinpätkäni!

ROUVA HALLMAN. Mutta, Eemil hyvä, tiedäthän, että sinun sydänvikasi saa minut aina niin

levottomaksi.

HERRA HALLMAN. Turhia, Katri. Sydämeni saa luvan kestää, ja se kestää. Pääsemättömissähän täällä ihminen olisi, jos joka asiassa alistuisi lääkärien sääntöihin. Ja muutoin — tuo ihmissydän on varsin omituinen kapine. Ei sitä sikarinpoltto ja sen semmoiset ulkonaiset seikat tarvele, vaan epätoivo. Kun miehellä ovat perspektiivit tukossa, kärsii siitä sydän. Niin oli minun laitani silloin romahduksen aikana, mutta kohta kun uudet suunnitelmat — ja tämä keksintö ennen kaikkea — avasivat eteeni uusia näköaloja, helpotti sydämeni. Se on kiinteässä yhteydessä tehtaani kanssa ja saatpa nähdä, kun tehdas alkaa jälleen käydä, silloin alkaa sydämenikin toimia säännöllisesti. Saada asiat luistamaan, se se on parasta sydänvian lääkettä. (Kelloonsa katsoen) Mutta missä Anna on?

ROUVA HALLMAN. Kaarlo meni järvelle uutta venettä koettelemaan ja pyysi Annaa hiukan kanssaan soutelemaan. Pian hän palaa, kun postiaikakin on kohta käsissä.

HERRA HALLMAN. Kaarlo ja Anna, hm. Luuletko heistä lopultakin tulevan parin.

ROUVA HALLMAN. Mutta kuinka sinä sellaista kysytään? Ovathan he jo kihloissa.

HERRA HALLMAN. Niin kyllä, niin kyllä. Kerran näet vain juolahti mieleeni, että he eivät ehkä oikein sovellu toisilleen.

ROUVA HALLMAN. Sepä ihmeellistä! Ja minusta he sopivat niin hyvin toisilleen. Onhan Kaarlo kaikin puolin mallikelpoinen mies.

HERRA HALLMAN. Siinäpä se juuri onkin. Hän on minusta aivan liian mallikelpoinen — ja Anna taas miltei liian itsenäinen luonne.

ROUVA HALLMAN. En ymmärrä sinua nyt ollenkaan. Voiko ihminen koskaan olla liian mallikelpoinen?

HERRA HALLMAN. Kyllä toisinaan. Ja sellainen mallikelpoisuus tekee ihmisen itsekylläiseksi.

ROUVA HALLMAN. Mutta Kaarlo ei minusta vaikuta ollenkaan sellaiselta. Ja toisekseen, mistä luulisit meille paremmankaan vävyajan tulevan?

HERRA HALLMAN. Paremmat, hm. Tarkoitat, että meidän asemaamme joutuneiden on oltava kiitollisia, kun perheeseen saadaan tuollainen mallikelpoinen, hyvissä varoissa oleva apteekkari.

ROUVA HALLMAN. Mutta pappa — kylläpä sinä olet nyt kummallinen! Minä olen Annan puolesta ollut niin iloinen ja luullut aina, ettei sinullakaan ole asiasta muuta kuin hyvää sanottavana.

HERRA HALLMAN. No, enhän minäkään sentään tahdo siitä mitään paha sanoa. Minusta on vain tuon tulevan vävyajan käytös tuntunut hieman siltä kuin tahtoisin hän sanoa, että se on huomattava armonosoitus hänen puoleltaan, kun hän liittyy perheeseemme.

ROUVA HALLMAN. Luvalla sanoen, Eemil, se on sinun omaa epäluuloasi. Minä puolestani en ole kertaakaan mitään sellaista huomannut.

HERRA HALLMAN. Voipa olla. Muutoin, vaikka Kaarlo onkin niitä miehiä, jotka aineellisille seikoille antavat paljon suuremman arvon kuin henkisille ominaisuuksille, niin ei hänestä kuitenkaan voi väittää, että hän rahojen vuoksi on tytärtämme kosinut. Annan perinnöttömyys, niin ideaaliseen valoon kuin se hänen tulevan avioliittonsa asettaakin, on minua sentään usein vaivannut.

ROUVA HALLMAN. Se on sinussa, Eemil, vain sitä vanhaa ylpeyttä. Eikähän Annan sitäpaitsi tarvitse ihan tyhjänä miehelään mennä.

HERRA HALLMAN. Tarkoitatko sitä kumminlahjaa johon minä hänen ensimmäisenä nimipäivänään lisäsin toisen puolen?

ROUVA HALLMAN. Sitä juuri.

HERRA HALLMAN. Kuinka suureksi se lienee tähän mennessä kasvanut? En ole pitkiin aikoihin muistanut koko säästön olemassaoloa.

ROUVA HALLMAN. Vuoden vaihteessa se oli hiukan yli kahdenkymmenen tuhannen.

HERRA HALLMAN. Hm, kaksikymmentä tuhatta. Eihän se mikään suuren suuri perintö ole, mutta kuitenkin jotain tänä aikana, jolloin raha on kallista. Muutoin toivon ja uskon ennen pitkää voivani tämän Annan perinnön lisätä vähintäänkin kaksinkertaiseksi. Silloin hän on tunteva asemansa tulevassa kodissaan paljon itsenäisemmäksi. Ja tuo itsenäisyyden tunto — se on kaiken varalta hyvä juuri Annalle.

Sitäpaitsi tunnen olevani hänelle velkaa, puhdasta rahallista velkaa. Ja velka on aina maksettava.

ROUVA HALLMAN. Niin, niin, kuinka ahtaalla olisimmekaan nämä vuodet olleet ilman Annaa. Ilman Annaa ja Sohvia. Kuinka masentavalta tuntuukaan, että Sohvin on joskus täytynyt ostokset maksaa omista pikku säästöistään. Nytkin on talouskassamme ihan tyhjä eikä kauppias ole luvannut tavaraa laskuun, ennenkuin — (keskeyttää huomattessaan, että herra Hallman on painunut kokoon ja tuijottaa tylsästi eteensä). Mutta pappi, mikä sinun on? Ottiko taas sydäimestä? (Nousee ja lähestyy herra Hallmania, taputtaen häntä hellävaroin hartioille).

HERRA HALLMAN (sopertaen). Reino — Reino saattaa kaiken ennalleen — ennalleen. Uskothan niin, Katri?

ROUVA HALLMAN. Uskon, uskon, rakas Eemil. — Haenko sinulle niitä tippoja?

HERRA HALLMAN (kohentautuen). Ei, se on jo ohi. — Niin, niin, kaikki palautuu ennalleen eikä ainoastaan ennalleen, vaan — vaan suurempana ja vauhdikkaampana. Niin, mamma, ja sitten me Reinon kanssa palkitsemme korkojen kanssa Annat ja Sohvit. (Kelloaan katsoen) Mutta nyt minä menen pistämään Reinolle kirjeen, että Anna vie sen mennessään postiin. Reino saa näet toimittaa nämä paperit teollisuushallitukseen — sekä muutenkin ryhtyä alustaviin toimiin tehtaan käyntiin saattamiseksi.

(Ottaa paperit ja lähtee oikealle).

ROUVA HALLMAN. Etkö sinä ehtisi toimittaa niitä huomennakin? Panisit nyt sen sijaan levolle.

HERRA HALLMAN. Suotta sinä, mamma, minun sydäntäni pelkää, se kestää ja tulee tästä puolin yhä paremmin kestäväksi. Levolle en voi laskeutua, ennenkuin nämä paperit ovat matkalla — nämä uuden tulevaisuuden tuumat.

(Ulkoa kuuluu Annan ja herra Ekmanin lähenevä puhelu).

ROUVA HALLMAN (ikkunaa lähestyen). Siellä Anna ja Kaarlo palaavat juuri järveltä.

HERRA HALLMAN. Sano Annalle, ettei hän lähde, ennenkuin minun kirjeeni joutuu hänen matkaansa.

(Menee oikealle).

ROUVA HALLMAN (puhuen ikkunasta pihalle). Noo, onnellisestiko teitä uusi venhe kantoi?

HERRA EKMAN (pihalta). Mainiosti!

ANNA (pihalta). Ja siellä oli niin ihanaa, varsinkin Koivusaassa. Ensi kerralla täytyy papan ja mammankin lähteä ja sitten juomme saassa kahvia. Eikö niin, mamma?

ROUVA HALLMAN. Kyllä, kyllä. Mutta tulkaahan nyt sisään saamaan kuppi kahvia.

HERRA EKMAN. Kiitos, mutta minun täytyy joutua jo kotiin.

ANNA (edelleen pihalta). Voithan sinä nyt vielä hetkeksi tulla sisälle.

SOHVI (tulee vasemmalta ja kokoo pöydältä kahvivehkeet.).

ROUVA HALLMAN. Onhan kahvi vielä lämmintä?

SOHVI. On.

ROUVA HALLMAN. Sohvipa tuo sitten nuorille — ja minulle myös, jos pannussa riittää.

SOHVI. Entäs patruunalle?

ROUVA HALLMAN. Hänellä on kiireellistä kirjoittamista.

SOHVI. Voi, voi, sitä patruunaa, kun ihan siihen paikkaan itsensä näännyttää. (Menee tarjottimeen vasemmalle. — Etehisestä tulevat Anna, jolla on päässään kesähattu, ja hänen perässään herra Ekman, noin kolmenkymmenen vuotias, hyvinvoiva ja huolellisesti puettu mies.).

HERRA EKMAN. Niin, välttämättä täytyy tädinkin tulla ensi kerralla mukaan, niin, ja sedän myös.

(Kaikki asettuvat pöydän ympärille.).

ANNA (kurkistaen herra Ekmanin jalkoihin, veitikkamaisesti). Muistitko, varoa, että housujesi

saumaukset tulivat kohdalleen?

ROUVA HALLMAN. Mutta Anna!

HERRA EKMAN. Niin, tiedätkö, täti, Anna on ollut tänään hyvin pahankurinen. Muun muassa keikutti hän paluumatkalla venettä, niin että minä jo todella pelkäsin kaatuvamme.

ANNA. Täytyihän minun, kun *sinä* kerran et keikuttanut, kuten minä odotin.

HERRA EKMAN. Odotit?

ANNA. Niin, saadakseni pelosta huutaa.

HERRA EKMAN (väkinäisesti naurahtaen). Mutta olipas sekin päänäpistö!

ANNA. Sitten minun halutti nähdä, kuinka lähellä sinussa on pelko ja — toiseksi minun halutti nähdä housunsaumaustesi joutuvan epäjärjestykseen.

ROUVA HALLMAN. Mutta Anna, mitä tuo nyt on!

ANNA. Ja molemmat toivomukseni täytyivät.

HERRA EKMAN. Mutta huusinkos minä?

ANNA. Sitä nyt vielä olisi tarvittu! Riitti kun kasvosi olivat pelosta vääristyneet. (Sormensa kohottaen) Ritari!

HERRA EKMAN (kohauttaa olkapäitään).

ROUVA HALLMAN. Mikä sinuun, Anna, tänään on oikein mennyt?

SOHVI (tulee vasemmalta kahvitarjotinta kantaen).

ANNA. Mutta mikäs se Sohviin on tänään mennyt, kun palasi äsken kylältä niin vihaisen näköisenä, etten minä muista Sohvia koskaan sellaisena nähneeni?

SOHVI (asettaen tarjottimen pöydälle). Kun on maailmassa niin paljon hulluja ihmisiä, niin täytyy välistä siivonkin suuttua.

ROUVA HALLMAN (levottomana). Ei kai Sohvi kauppiaan kanssa riitaantunut?

SOHVI. Hänestä minä nyt viisi! Mutta kun suutari Mäkelä keskellä tietä kävi taas minun kimppuuni.

(Kaikki naurahtavat.).

ANNA. Sohvi on siis ainutlaatuinen nainen maailmassa, kun suuttuu kosinnasta.

HERRA EKMAN. Todellakin.

SOHVI. Mokokakin kosinta! Kun se edes suoraan pyytäisi niitä muutamaa tuhatta markkaa, jotka minä elämäni varrella olen onnistunut säästämään, niin sitten en puhuisi mitään. Mutta ruvetapas nyt ikämiehen tosissaan kosimaan. Eikä usko sitten edes kerralla. Mutta kuuli se tällä kertaa kunniansa.

ANNA. Mutta onko Sohvi sitten niin ihan varma, että hän yksinomaan juuri rahojen vuoksi kosii? Ehkäpä hän on hyvinkin mieltynyt itse Sohviin?

HERRA EKMAN. Niin todellakin. Ja eikö Mäkelä ole kunnan mies?

SOHVI. Rahat sillä on mielessä eikä mikään muu. Milloinka sellainen ihme olisi tapahtunut, että minun ikäistäni raajarikkoa olisi muun vuoksi kosittu? Ja tiedänhän minä sen muutenkin. Onhan minulla silmät päässäni ja järkeäkin aina kotitarpeeksi.

(Menee vasemmalle.).

ROUVA HALLMAN (ottaen kahvia). Kyllä kai Sohvi on oikeassa. Mutta ottakaa kahvia ennenkuin se kokonaan jäähtyy.

ANNA (kahviaan hämmentäen mieltävästi). Niin, Sohvi on varmasti oikeassa. Mutta katsovatkohan rikkaat perijättäret, joiden ympärillä tungeksii kosijoita, yhtä kylmästi asiain ytimeen? Varmaankin niistä hyvin monet pettävät itseään kuvittelemalla, että tuo kosijain joukko häärää heidän ympärillään heidän itsensä vuoksi. Ja ovat poloiset vielä mairiteltuja siitä.

HERRA EKMAN. Hm, on aina uskallettua mennä kenenkään motiiveja tuomitsemaan.

ANNA. Mutta näkeehän sen niin selvästi. On sekä ulkomuodoltaan että lahjoiltaan sangen vähäpätöinen perijätär ja on toinen köyhä neitonen, joka molemmissa suhteissa on edellistä päätään pitempi. Kuitenkin kosijat sivuuttavat hänet parveillakseen perijättären ympärillä. Voiko silloin motiiveista epäillä?

ROUVA HALLMAN. Semmoistahan se nyt kerta kaikkiaan on tämä maailman meno.

ANNA. Mutta se on halpamaista, kerrassaan inhottavaa menoa se sellainen!

ROUVA HALLMAN. Mutta, hyvä lapsi, mihinkä siitä pääsee, perijättärellä on nyt kerran hänen perintönsä —

HERRA EKMAN. Niin, todellakin, mihinkä siitä pääsee. Maailman meno on otettava sellaisena kuin se on.

ANNA. Minä olen usein kuvitellut, kuinka minä menettelin, jos olisin rikas perijätär ja jos minä tuntisin rakkautta johonkin kosijoistani.

ROUVA HALLMAN JA HERRA EKMAN. No kuinka?

ANNA. Minä asettaisin hänet koetukselle. Saattaisin hänet jollakin tavoin siihen varmaan luuloon, että minulla ei ole odotettavissa mitään perintöä tai, jollei muu auttaisi, lahjoittaisin perintöni pois.

ROUVA HALLMAN. Niin, kuvitella kyllä voi sellaista, mutta tokkohan sinäkään käytännössä niin menettelisit?

ANNA. Varmasti menettelin.

HERRA EKMAN. No hyvä, mutta entäpä jos sinä siten menetellen kadottaisitkin kosijan, johon jo itsekin olisit rakastunut.

ANNA. Kas siinäpä juuri toteutuisikin minun tarkoitukseni. Kävisi selville, että hän onkin kosinut minua rahojen vuoksi ja silloinhan olisi pelkkä onni minulle, että pääsisin liittämästä elämäni hänen elämäänsä.

HERRA EKMAN. Mutta rakkautesi häneen?

ANNA. Saisi sammua — ja se sammuisikin tietysti heti, kun hänen motiivinsa siten olisivat minulle paljastuneet.

ROUVA HALLMAN. Mutta eiköhän tuollainen romantiikka johtaisi lopulta sentään onnettomuuteen.

HERRA EKMAN. Kun leipä loppuu, niin rakkauskin loppuu. Miksi siis halveksia aineellisia arvoja.

ANNA. Sellaisesta leipärakkaudesta minä en tahdo tietää! (Kiivaasti) Avioliitto *ei voi* muodostua onnelliseksi ja sopusointuiseksi, jos kummaltakaan puolen on ollut pienimpänäkin tekijänä joku muu kuin persoonallisesta taipumuksesta johtunut puhdas rakkaus. Jos minä vain jotakin muuta huomaisin, niin pitäisin velvollisuutenani rikkoa ajoissa välit.

HERRA EKMAN. Hm!

ROUVA HALLMAN. Puhdasta ihannetta on missään asiassa vaikea saavuttaa.

ANNA. Mutta mikään ei estä meitä joka asiassa pyrkimästä niin pitkälle kohti ihannetta kuin suinkin päästä jaksamme.

(Äänettömyys.).

HERRA EKMAN (kelloonsa katsoen). Kas kuinka aika rientää. Minun täytyy oikopäätä lähteä kotiin, siellä kun on tänään oppilas yksinään apteekissa. (Nousten) Näkemiin, tati! Näkemiin, Anna!

(Menee vasemmalle).

ROUVA HALLMAN (Annalle, hellästi toruen). Nyt sinä esiinnyit hyvin epäedullisesti Kaarlon silmissä. Etkö huomannut, että hän oli hiukan loukkaantunut?

ANNA (ärtyisesti). Entäpä sitten! Eikö ole hyvä, että hän ajoissa näkee minut oikeassa valaistuksessa — sellaisena kuin minä olen.

ROUVA HALLMAN. Oikeassa valaistuksessa? Mutta tuollainenhan sinä et ole koskaan ennen ollut.

ANNA (purskahtaa itkuun, kietoo kätensä rouva Hallmanin ympärille ja nojaa päätään hänen olkaansa). Mamma kulta, kun voisin tyhjentää teille koko sydämeni!

ROUVA HALLMAN (Annaa hyväillen). Rakas lapsi, tee se! Äidin sydän kykenee niin paljon ymmärtämään.

ANNA. Mutta minä en voi. En ole vielä itsekään selvillä itsestäni. Tunnen vain, että jotakin uutta minussa on syntymässä.

ROUVA HALLMAN. Ettei se vain johtaisi välien rikkoutumiseen Kaarlon kanssa?

ANNA. En tiedä vielä, mihin se johtaa.

ROUVA HALLMAN. Hän jäi selvästikin hautomaan jotakin mielessään. — Sinä ärsytit häntä siis jo järvellä?

ANNA. Niin, minua rupesi yhtäkkiä niin omituisesti ärsyttämään se, että Kaarlo joka tilanteessa, yksinpä siinä soutuessaankin, tahtoo olla niin, kuinka sanoisin — *mallikelpoinen*.

ROUVA HALLMAN. Mallikelpoinen!

ANNA. Niin juuri. Aivan tarpeettoman mallikelpoinen. Ja valmis. Istua veneessä soutamassa ja varoa visusti, että housujen saumaus (osoittaa käsillään) on kohdallaan kuin viivottimella vedettynä, mansetit ja kravattit ihan prikulleen oikealla sijallaan — tuossa kaikessa on jotakin — jotakin, jota minä en voi sietää.

ROUVA HALLMAN. Mutta mitä pahaa siinä on? Sehän todistaa vain huolellista mielenlaatua.

ANNA (omaa ajatusjuoksuaan seuraten). Ja sitten hän pelkäsi niin hirveästi, kun minä keikutin venettä. *Sitä* minä en olisi mitenkään suonut näkeväni. Taikka ehkä sittenkin oli parempi, että näin sen — *ajoissa*.

ROUVA HALLMAN (pelästyen). Ajoissa? Ethän tarkoittane —

ANNA. Mitä?

ROUVA HALLMAN (hellästi varoittaen). Anna, kuule, sinun ei pidä kuunnella noita mielijohteitasi! Avioliitostasi Kaarlon kanssa riippuu niin paljon.

ANNA. Kuinka niin, mamma?

ROUVA HALLMAN. No, ajattele nyt: meidän asemaamme joutunut perhe — ja Kaarlon asemassa oleva mies.

ANNA (katkerasti). Mutta, mamma, otatteko te todellakin asian siltä kannalta? Että minä siis olen jonkunlainen vaihtokalu, jonka avulla kohotetaan perheemme yhteiskunnallista arvoa. Tämä ei todellakaan tee houkuttelevaksi edessäni olevaa askelta.

ROUVA HALLMAN. Rakas lapsi, kuinka sinä nyt sanoistani teit tuollaisen johtopäätöksen? Että sinä vaihtokalu? Herra varjelkoon!

ANNA. Ja ehkä Kaarlokin kuvittelee tekevänsä sankariryön ottaessaan minut. *Korjatessaan* minut.

ROUVA HALLMAN (päättään pudistaen). Todellakin sinä, Anna, olet tänään tasapainostasi poissa.

(Äänettömyys. Rouva Hallman jatkaa käsityötään, vilkaisten silloin tällöin Annaan, joka käsi poskella tuijottaa eteensä).

ANNA (puolittain itsekseen). Eiköhän tässäkin ole mukana muita tekijöitä kuin — kuin puhdas persoonallinen rakkaus?

ROUVA HALLMAN. Anna, sinä olet väsynyt ja ärtyisällä mielellä. Muutoin ei mieleesi tulisi tuollaisia tutkailuja.

ANNA (hajamielisesti). Voipa olla. (Hetken kuluttua havahtuen) Mutta minunhan on aika lähteä toimeeni.

ROUVA HALLMAN. Varro vielä hetkinen, pappa valmistaa siellä kirjettä sinun matkaasi. Se on varmaankin siinä paikassa valmis.

ANNA. Pappa parka ahertaa niin ahkerasti sen keksintönsä kimpussa. Mutta varmaankin hän on onnellinen omassa mielikuvamaailmassaan.

ROUVA HALLMAN. Tiedätkö, hän on saanut nyt työnsä valmiiksi ja lähettää paperit Reinolle teollisuushallitukseen toimitettavaksi.

ANNA (vilkastuen). Niinkö? Mitä te, mamma, luulette siitä keksinnöstä?

ROUVA HALLMAN. Hm, minä niin vähän ymmärrän niistä asioista. Kovin fantastiselta se vain vaikuttaa, koko tuo papan homma. Ajattele, hän luulee keksineensä sellaisen koneen, joka valmistaa — kuinka se nyt olikaan — niin, taisi olla kaksinkertaisen määrän nauvoja samassa ajassa ja oliko se myös samalla voimalla kuin tähän asti käytetyt koneet. Ja sitten hän kuvittelee panevansa sen entisen tehtaansa uudelleen käyntiin.

ANNA. Mutta sehän olisi suuremmoista! Ja miksei se voisi olla mahdollista? Pappa on kyllä aika fantasti, mutta — eivätkö ne juuri fantastit saa aina jotakin uutta aikaan? Äskettäinhän minä luin jostakin, että se on mielikuvitus, joka maailmaa hallitsee. — Mutta, mutta — sen toteuttamiseen tarvitaan rahaa, paljon rahaa ja kuinka pappa konkurssintehneenä voi sitä hankkia?

ROUVA HALLMAN. Hän uskoo Reinon sen kaiken panevan toimeen.

ANNA. Reinon! *Sitä* tietä ei asiasta varmastikaan mitään tule.

ROUVA HALLMAN (huoaten). Niin, niin. Jumala tiennee, mitä siitä Reinon asiastakin lopuksi tulee. Tiedätkö, minä koetin pappaa äsken valmistella, kuten me kerran sovimme, mutta pitkälle ei minulla ollut sydäntä mennä. Ja nyt on pappa saanut päähänsä, että Reino aikoo meille iloista yllätystä tulemalla piakkoin valmiina insinöörinä kotiin.

ANNA. Pappa poloinen! Kerran täytyy totuuden kuitenkin tulla ilmi ja — kuinka kestää hänen sydämensä sen?

ROUVA HALLMAN. Minua ihan kauhistaa sitä ajatellessani. Mutta — ehkä Reinon asiat eivät sittekään ole niin huonosti kuin me kuvittelemme.

ANNA. Ainakaan ei hän tänä keväänä valmistu — eikä vielä seuraavanakaan, siitä minä olen varma. Kuinka hänen asiansa todella ovat, siitä saamme toivoakseni pian tiedon.

ROUVA HALLMAN. Mitenkä niin tiedon?

ANNA. Enkösin sitä teille kertonutkaan? Minähän kirjoitin äskettäin Helsinkiin entiselle luokkatoverilleni Selma Hällströmille — muistatteko, hänhän oli meillä kerran kesää?

ROUVA HALLMAN. Muistan, muistan.

ANNA. Kirjoitin hänelle ja pyysin hänen kaikessa hiljaisuudessa ottamaan tarkan selvän kaikista Reinon asioista, millä kannalla hänen opintonsa ovat, miten hän elää ja niin pois päin.

ROUVA HALLMAN. No, ja vastausta ei ole vielä kuulunut?

ANNA. Ei se olisi vielä ehtinytkään. Mutta muutaman päivän kuluttua se varmasti saapuu. Oh, minua jo pelottaa sitä ajatellessanikin. Olemme tehneet väärin salatessamme papalta totuuden ja antaessamme hänen uskoa Reinon kirjeisiin. Sillä hummannut Reino siellä pääasiassa on, siitä minä olen vakuutettu.

ROUVA HALLMAN. Mutta oletko sinä sitten saanut joitakin varmoja tietoja? Itsehän hän kirjoittaa aina niin kauniisti papalle.

ANNA (hiljaisella vavahtelevalla äänellä). Mamma, minä olen teiltäkin salannut osan asioita, mutta nyt minun täytyy se kumminkin sanoa.

ROUVA HALLMAN (säikähtyneenä, alentaen äänensä melkein kuiskaukseksi). Herra Jumala, mitä sinä tarkoitat?

ANNA. Reino on kuluttanut paljon enemmän rahoja kuin te luulettekaan. Sen opintolainansa, jossa Kaarlokin on takaajana, on hän ensinnäkin jo aikoja sitten kuluttanut loppuun.

ROUVA HALLMAN. Mutta millä hän sen jälkeen olisi toimeen tullut?

ANNA. Minun on täytynyt toimittaa hänelle rahoja.

ROUVA HALLMAN. Sinun?

ANNA. Niin, monet kerrat — en ole voinut kieltäytyä, kun hän niin hädissään ja hyvin lupauksin on puoleeni kääntynyt.

ROUVA HALLMAN. Et suinkaan sinä —

ANNA. Postin varojako, mamma?

ROUVA HALLMAN. Ei, ei — eihän sellaista nyt toki mieleenikään johdu, vaan siitä, siitä kumminlahjastasi — pankkitalletuksesta?

ANNA. Niin, mamma. Minulla ei ole ollut sydäntä olla antamatta — ja toiselta puolen minulla ei ole ollut sydäntä siitä teillekään puhua. Mutta nyt päätin ilmoittaa, sillä pahentaahan tämä salaileminen vain tilannetta.

ROUVA HALLMAN. Niin, niin, Jumala paratkoon! — Ja kuinka paljon sinä olet tuosta pankkitalletuksesta Reinon hyväksi käyttänyt?

ANNA. Lähemmäs kymmenen tuhatta.

ROUVA HALLMAN. Kymmenen tuhatta! Hyvä Jumala! Ja mitä sanoo siitä Kaarlokin?

ANNA. Kaarlo? Mutta mitä tämä asia hänelle kuuluu? Eikähän Kaarlo sitäpaitsi tiedä mitään koko talletuksesta.

ROUVA HALLMAN. Hän tietää.

ANNA. Kuinka? Olisitteko te, mamma —

ROUVA HALLMAN. Niin, tulin siitä kerran hänelle maininneeksi.

ANNA (kiihtyen). Mutta mitä varten, mamma?

ROUVA HALLMAN. No niin, kuinka siihen nyt puhe lienee johtunut.

ANNA. Mutta teillä oli, mamma, siinä takana joku tarkoitus.

ROUVA HALLMAN. Kun asian Kaarlolle ilmoitin?

ANNA. Niin.

ROUVA HALLMAN. Mutta mitä pahaa sinä, hyvä lapsi, voit siinä nähdä?

ANNA (painavasti). *Minä näen siinä hyvin paljon!*

(Tuskallinen äänettömyys — Anna tuijottaa eteensä ja rouva Hallman katsoo kädet helmassa ja päätään nyökyttäen häneen. Äkkiä saa Anna haltioituneen ilmeen, kohottaa päänsä ja lyö innostuneesti kätensä pöytään).

ANNA. Niin, sen minä teen!

ROUVA HALLMAN (pelästyen). Minkä, hyvä lapsi? Minkä sinä teet?

ANNA. Ryhdyn papan kanssa sitä tehdassuunnitelmaa toteuttamaan.

ROUVA HALLMAN. Sinä?

ANNA. Niin. Eikö se ole toista kuin istua päivästä päivään postikonttorissa, lakata muiden kirjeitä ja tuhria iankaikkisia kuitteja! Kuinka tylsää ja näännyttävää! Mutta saada olla mukana jotakin uutta luomassa, nähdä joka päivä ympärillään elämän kuohuntaa, työn jännitystä — olla sen kaiken keskipisteenä, saada järjestää ja johtaa, eikö se ole toista?

ROUVA HALLMAN. Mutta Anna, sinähän olet tänään peräti ihmeellisten päänäpistojen vallassa! Tehdasta johtamaan — sinä — nainen, joka lisäksi olet naimisiin menossa!

ANNA (ikäänkuin kokoon painuen). Niin, naimisiin — ah!

ROUVA HALLMAN (katsoo häneen pelästyneenä ja yrittää sanomaan jotakin, kun oikealta kuuluu tuolin siirtäminen ja muuta liikettä.). Hst, pappa on saanut kirjeensä valmiiksi. Kuule, Reinon asiasta ei papalle puhuta vielä mitään. Meidän täytyy häntä yhteisvoimin ensin hiljalleen valmistaa — jahka nyt Selmaltakin saapuu vastaus.

HERRA HALLMAN (kädessään isoon kuoreen suljettu kirje tulee oikealta). Vielähän täällä Anna toki on. Innostuin kirjoittamaan pojalle vähän pitempään. Se veitikka on selvästikin päättänyt valmistaa meille yllätyksen ja sen johdosta en malttanut olla hieman leikkiä laskematta, tietysti noin vain vihjaillen. (Ojentaen Annalle kirjeen). On kai parasta lähettää se vakuutettuna, sillä tiedäpäs, tyttöseni, että sen kuoren sisällä lepää kokonainen pääoma — pääoma, jonka suuruutta on mahdoton osapuulleenkaan määritellä.

ANNA (jonka kasvoja jälleen kirkastaa innostuksen hohde, nousee ja lähestyy herra Hallmania). Tiedättekö, pappa, minä olen niin, niin iloinen tästä teidän suuresta keksinnöstänne.

HERRA HALLMAN (liikutettuna Annan tukkaa silittäen). Niinkö, lapseni?

ANNA. Ja tiedättekö, pappa, minä tahdon myös olla siinä mukana.

HERRA HALLMAN. Mukana missä?

ANNA. Vanhaa tehdastamme uudelleen pystyyn panemassa.

HERRA HALLMAN. Sinä?

ANNA. Minä niin! Ettekö usko minun siinä johonkin pystyvän?

HERRA HALLMAN. Todellakin, kun katson silmiisi, niin minun täytyy uskoa. (Äkillisen innostuksen puuskassa) Hurraa, mamma, katsopas, tässä on kaksi, jotka ovat liittoutuneet maailmaa valloittamaan.

ANNA (isäänsä syleillen). Niin, pappa, me pudistamme kahleet päältämme ja valloitamme uuden tulevaisuuden. — Mutta nyt minun täytyy ihan juoksujalkaa rientää konttoriin. Näkemiin, pappa! Näkemiin, mamma!

(Menee etehiseen).

ROUVA HALLMAN (Annan jälkeen). Tulethan konttorista suoraan päivälliselle?

ANNA (etehisestä). Kyllä, mamma.

HERRA HALLMAN. Ollapa että tuo Anna olisi syntynyt pojaksi.

ROUVA HALLMAN. Hänhän onkin niin sinuun — samoinkuin Reino on minuun.

HERRA HALLMAN. Niin kyllä, mamma, mutta miksi silti todeta se niin surullisesti. Mieshän Reinokin on. — Mutta lähdempä hiukan ulkoilmasta nauttimaan. Tunnenkin jalkani taas niin keveiksi kuin parinkymmenen vuotiaana. Mutta tuonne puutarhaan vain. Pitemmät kävelyretkeni alkavat sitten, kun (kädellään mahtavan kaaren huitaisten) tehtaani yllä vaappuu taas mahtava savupilvi ja remmien viuhina kutsuu työhön ja toimintaan. Ymmärräthän, mamma?

(Menee vasemmalle).

ROUVA HALLMAN (yksinään, nojaa päänsä käteen). Hyvä Jumala, jos olisin edes selvillä siitä, iloita vai itkeäkö minun tällä haavaa tulisi.

ESIRIPPU.

TOINEN NÄYTÖS.

Postikonttori. Vasemmalla ja oikealla ovet. Vasemmanpuoleisessa ovessa postiluukku, joka on laskettu alas. Oven pielessä monilokeroinen hylly sanomalehtineen ja kujeineen, toisessa postikartta. Perällä ikkuna, joka auki ja jonka takana kukkiva pihlaja. Keskellä huonetta laaja pöytä kaikenlaisine postitarpeineen. Oikealla etualalla wienersohva, pöytä ja pari nojatuolia samaa mallia. Sohvan yllä seinäkello ja pöydällä vesikarahvi.

ANNA seisoo hyllyn ääressä ja pistelee sanomalehtiä ja kirjeitä eri lokeroihin.

SOHVI on lopettanut juuri lattian pesemisen ja seisoo hihat käärittyinä oikeanpuoleisen oven pielessä, vesiämpärin ääressä, kuivaten käsiään säkkikankaiseen esiliinaansa.

SOHVI (oikoen hihojaan ja irroittaen esiliinaa). Kylläpä siellä on ihana ilma — ja linnut laulavat niin että oikein hyvää tekee sydämelle.

ANNA (selin Sohviin, hajamielisesti). Kun olisi ihmisen elämäkin yhtä lauluista ja huoletonta kuin lintujen.

SOHVI. Jahka neiti viedään apteekkiin rouvaksi, niin mikäs estää neitiä laittamasta elämänsä keveäksi ja huolettomaksi kuin linnun.

ANNA (kädessään pari kirjettä tulee pöydän ääreen). Pitääkö Sohvi rouvien elämää sitten niin keveänä?

SOHVI. Noo, eipä tietenkään kaikkien rouvien. Mutta sellaisessa rikkaassa pesässä kuin apteekkikin.

ANNA. Eikö ihminen sitten Sohvin mielestä muuta tarvitsekaan kuin rikkautta tunteakseen elämänsä keveäksi ja onnelliseksi?

SOHVI. Johan nyt toki. (Huoaten) Niin, niin, harvatpa ne rikkaistakaan taitavat tuntea itsensä täysin onnellisiksi. Aina on jotakin surtavaa ja kaivattavaa. Yksinäisten ei ole hyvä olla yksin ja niiltäkin, jotka ovat toisensa löytäneet, puuttuu aina jotakin.

ANNA. Mutta Sohvihan ei kaipaa mitään. Vai kaipaatteko?

SOHVI (alakuloisesti hymähtäen). Enköhän tuota minäkin liene samaa maata kuin muutkin ihmiset — tällainen rämpäjalca kuin olenkin.

ANNA. Mutta Sohvi ei ole välittänyt mennä miehelään.

SOHVI. Hm, kun ei liioin ole ollut miehelään kysyjääkään — aikanansa.

ANNA. Sohvi ei siis pidä minään totena sitä Mäkelän kosintaa?

SOHVI. Mitäs siitä — sellaisesta rahakosinnasta.

ANNA (lämpimästi). Tiedättekö, Sohvi, tulin äsken tänne konttoriin tullessani sitä ajatelleeksi. Suutari Mäkelän tuvan sivu kulkiessani katsahdin siitä matalasta ikkunasta sisälle. Siellä istui suutari nelikollaan kengänpohjaa naputellen, kalju päälakensa ikkunaa kohti kumarruksissa. Taampana istui jakkaralla pikku Hilda ja luki jotakin kirjaa, kaiketi aapista. Tuo pikku tyttö letinnykeröineen ja isä paljaine päälakineen vaikuttivat niin orvoilta ja ikäänkuin jotain odottavilta. Silloin juolahti mieleeni, että ehkäpä Mäkelä Sohvia kosiessaan ei ajatellutkaan rahaa, ainakaan yksinomaan.

SOHVI (on puhjennut nyyhkytyksiin).

ANNA (lähestyen hämillään Sohvia). Mutta, Sohvi kulta, en suinkaan minä vain loukannut teitä?

SOHVI. Eihän nyt toki. Minä vain ... kun te niin liikuttavasti sen kuvasitte... Niin, niin, miksenkäs minä voi sitä neidille sanoa, Anna-neitihän ymmärtää aina niin hyvin meikäleistäkin. Niin, sitä minä vain, että jos Mäkelä olisi ajoissa arvannut, niin ei hänen pikku Hildansa olisi nyt orpo. Kun Mäkelinskävainaja — sehän oli minun entisiä palveluskumppaneitani niinkuin neiti tietää — sairasti kuolintautiaan, sanoi hän kerran minulle, kun olin häntä katsomassa, että Sohvistahan se tulee äiti pikku Hildalle, kun minusta aika jättää. No niin, en minä tietystikään Mäkelälle itseäni kaupannut, mutta kyllä hän tiesi, että minä olisin tullut. Mutta ei, hänellä oli silloin muita ja parempia mielessä. Sitten vasta, kun hän sattumalta oli saanut tietää, että minulla on pikkusen säästöjä, alkoi hän kuin tulta pohtaen minua piirittää. Mutta jopahan minä sitten enää! Sen verran minussakin ylpeyttä on. Kun en minä kerran ihmisenä kelvannut, niin eikö se silloin joutanut siihen loppuakin?

ANNA. Niin kyllä, Sohvi on siinä ihan oikeassa. Mutta harvatpa ovat niin lujia ja rehellisiä itseään kohtaan.

SOHVI. Voi, minäkin tiedän monta, jotka käyttävät jos mitä syöttinä miehelään päästäkseen. Ihan hävettääkin sellaista ajatella. Ei, jollei ihminen kelpaa ihmisenä, sellaisena kuin on, niin parempi ilman ja yksinään. Ei siitä oikeata onnea seuraa, jos syöteillä itsensä naimisiin keinottelee. Semmoinen usko ja käsitys minulla on. — Mutta täytyy joutua jo kotiaskareihin. (Pistää kokoon käärimänsä esiliinan kinaloon, ottaa vesisankon ja harjan sekä varustautuu lähtemään). Tulin tässä siitä Mäkelän kosimajutusta puhuneeksi enemmänkin kuin tarve olisi ollut, mutta kyllähän minä tiedän, ettei Anna-neiti sitä mihinkään levitä.

(Menee oikealle).

ANNA (ajatuksissaan). Sohvi on ollut uskollinen itselleen eikä hänen varmaankaan tarvitse sitä katua.

(Postiluukulle on ilmestynyt muuan poika. Anna ojentaa hänelle tukun sanomalehtiä minkä jälkeen hän palaa pöydän ääreen ja ottaa käteensä äskeiset kirjeet.). Siinä on Reinolta papalle ja tämä toinen on siis Selmalta. Kuinka minua pelottaa sitä avata! Mutta totuutta on paras katsoa suoraan silmiin. (Leikkaa päättävästi kirjeen auki, istuutuu ja alkaa lukea. Hetken kuluttua hän laskee kirjeen pöydälle ja purskahtaa itkuun.). Voi hyvä Jumala sentään! (Oikeanpuoleiselle ovelle koputetaan, jolloin Anna kuivaa nopeasti kyyneleensä ja piilottaa kirjeen papereiden alle.). Sisään! (Rouva Hallman, yksinkertaiseen tummaan hattuun puettuna, astuu sisään) Kas, mammako se oli!

ROUVA HALLMAN. Minä tulin niin levottomaksi, kun sinä arvelit tänään saavasi Selmalta sen kirjeen. Kun minulla oli samalla pappilaan asiaa, niin pistäysin kuulemaan. — No, tuliko kirjettä?

ANNA. Parempi, mamma, ettette kysyisikään.

ROUVA HALLMAN. Se on siis tullut. Ja kuule, sinähän olet itkenyt! Mitä herran tähden se sisältää?

ANNA. Rauhoittukaa, mamma! Meidän täytyy koota kaikki kylmäverisyystemme ja viisautemme. Tulkaa tänne istumaan.

(Siirtyvät, Annalla kädessään kirje, sohvapöydän ääreen.).

ROUVA HALLMAN. Asiat ovat siis niinkuin sinä olet peljännytkin?

ANNA. Niin ovat, sen pahempi.

ROUVA HALLMAN (eteensä tuijottaen). Pappa poloinen! Hän odottaa niin kiihkeästi Reinoa kotiin.

ANNA. Tämän aamun postissa tuli Reinolta papalle kirje.

(Nousee ja ottaa postipöydän nurkalta sanomalehtien joukosta kirjeen.).

ROUVA HALLMAN. Mutta mitähän se mahtaa sisältää? Ja uskaltaako sitä antaa papalle? Kuule, Anna, eiköhän olisi parasta, että kaiken varalta tarkastaisimme sen ensin täällä? Papan sydämen tila on jo sellainen, ettei se siedä enää mitään järkytyksiä.

ANNA. Ajattelin äsken itsekin samaa. (Kirjettä silmäillen). Tämän voisi kyllä helposti avata. (Ottaa pöydältä paperiveitsen, mutta hetken emmittyään laskee sen takaisin.). Mutta ei! Toiselle osoitetun kirjeen avaaminen, vaikkapa sitten kuinka hyvässä tarkoituksessa, on niin vastenmielistä. Saakoon pappa sen sellaisenaan. Eikö teistäkin, mamma, ole niin parasta?

ROUVA HALLMAN. Mutta jos se sisältää esimerkiksi tunnustuksen, niin — se on surman isku papalle.

ANNA. En usko sen vielä sellaista sisältävän, vaan Reino koettaa siinä entiseen tapaansa kauniin sanoin asioitansa selitellä. Ja toisekseen — emmehän totuutta voi iankaiken papaltakaan peittää.

ROUVA HALLMAN (syvään huoaten). Niin, niin, herra nähköön! En ymmärrä, miten tässä olisi viisainta menetellä. — Kaamealta tuntuu, jos pappa yhdellä iskulla saa kaiken tietää. — Ei, ei, meidän on vähitellen häntä siihen valmistettava. — Vaikka pelkään, että totuuden paljastaminen siinäkin tapauksessa merkitsee hänen kuolemaansa. Ja ajatella, jos tuo kirje jo sisältäisi sen, siis toisin sanoin papan kuoleman. Minua ihan puistattaa. (Postiluukun taakse ilmestyy poikanen, joka pyytää nimismiehen postia, minkä jälkeen poikanen poistuu). Ei kai se vain kuullut meidän keskusteluumme?

ANNA. Ei, sillä hän tuli ulko-ovesta suoraan luukulle. — Niin, tuo kirje! Mutta mitä tehdä? Onhan tämä nykyinen tilannekin piinallinen. Määräänsä pitemmälle emme asiain salaamisessa voi mennä. Joskus on papan kuitenkin saatava se kaikessa alastomuudessaan tietää. Ajatelkaahan, mamma, sekin mahdollisuus on olemassa, että jos *me* pitkitämme totuuden salaamista, voi pappa sattumalta vallan vierailta ihmisiltä kuulla asianlaidan. Olen ollut jo huomaavinani, että yksi ja toinen täälläkin tietää, millä jälillä Reino on.

ROUVA HALLMAN. Mutta minähän en vielä tarkemmin kuullutkaan, mitä siinä Selman kirjeessä kerrotaan. Ehkäpä luet sen minulle.

ANNA (Ottaa kirjeen kuoresta ja hetkisen sitä ääneti silmäiltyään lukee.). "Olen nyt pyyntösi mukaan ottanut veljesi elämästä niin tarkan selvän kuin suinkin olen voinut. Vaikea minun on sinulle paljastaa sitä, mitä olen tietooni saanut." (Keskeyttää lukemisen ja käy luukusta silmäämässä etuhuoneeseen, minkä jälkeen palaa paikalleen ja jatkaa lukemista.) "Mutta kun omantunnon nimessä velvoitat minun puhumaan totta, niin tahdon sen tehdä. Kuule siis: veli poloisesi on kaikesta päättäen deekiksellä, ainakin tällä haavaa. Mikäli eräiltä hänen entisiltä luokkatovereiltaan sain kuulla, ei hän ole ainakaan pariin vuoteen polyteenin ovea avannut, vaan elellyt yksinomaan kapakkamaailmassa. Velkoja ja vippauksia hänellä kuuluu olevan joka puolelle. Itse en ole häntä pitkiin aikoihin edes vilahdukselta

nähnyt. Kuuluu muuten, kuten tavallista on tuollaisissa tapauksissa, välttelevän entisiä tovereitaan ja yleensä parempain ihmisten seuraa." (Kirjettä kädessään käännellen ja lopuksi kuoreen pistäen.) Siinä olikin kaikki se, mikä tässä kirjeessä erikoisesti Reinoa koskee.

ROUVA HALLMAN (nyyhkyttäen ja vieden nenäliinan silmilleen). Siis niin pitkällä jo! — Voi hyvä Jumala! (Kyyneleensä kuivaten) Mutta mitä meidän on tehtävä, Anna? Sillä totta kai tässä jotakin täytyy yrittää.

ANNA. Niin, mamma, jotakin meidän on tehtävä. Kuulkaahan, jos minä hankkisin viikoksi sijaisen ja matkustaisin Helsinkiin? Kirjeillä häneen ei kuitenkaan voi enää mitään vaikuttaa.

ROUVA HALLMAN (äkkiä vilkastuen). Se meidän on tehtävä! Todellakin! Ehkäpä hyvinkin saamme hänet vielä pelastetuksi. Onhan hän niin lahjakas ja voi pian ottaa menetetyn takaisin, jos tahtoo.

ANNA. Jos tahtoo — niin, siinäpä se onkin. Tahtoa siinä tarvitaankin enemmän kuin lahjoja, mutta siinä juuri onkin Reinon heikkous.

ROUVA HALLMAN (huoaten). Hän on aivan kuin eno-vainajansa. Se minuun tässä pahimmin koskeekin, että ne ovat Reinossa juuri minun puoleltani perittyjä ominaisuuksia, jotka hänet hunningolle saattavat. Sinä, Anna, olet enemmän isääsi.

ANNA. Mutta, mamma, puuttuu nyt vielä, että te alatte tästä kaikesta itseänne syyttää! Kuka siitä on selvillä, mistä mitkin ihmisen ominaisuudet periytyvät?

ROUVA HALLMAN. Mutta en pääse mihinkään siitä, että Reino kaikessa muistuttaa niin minun veli-vainajaani, josta myöskin niin paljon toivottiin, mutta joka petti kaikki toiveet. Ja kuinka me kaikki olemme Reinoa hellineet! Aivan niinkuin veljeäni aikoinaan.

ANNA. Niin, sellaisia tavallisesti rakastetaankin enemmän kuin muita. Ja ehkäpä se heidät juuri turmioon johtaakin.

ROUVA HALLMAN. Rakkausko? Voisiko rakkaus jotakin pahaa saada aikaan.

ANNA. Tarkoitan liiallista, hemmottelevaa rakkautta.

ROUVA HALLMAN. Niin, niin — en tiedä, kuinka lie. Järkeni on aivankuin pysähtynyt. (Äänettömyys) Mutta se sinun Helsinkiin menosi — se meidän kuitenkin täytyy toteuttaa. Hinnalla millä hyvänsä meidän on saatava Reinon elämä toiselle tolalle. — Mistähän me nyt nopeimmin saisimme sinulle sijaisen?

ANNA. Sitä ennen meidän on kuitenkin otettava selville, onko Reino enää Helsingissä vai ei. Hän on voinut jo laittautua jonnekin maaseudulle, kuten viime kevännäkin. Luulen, että saamme tietää sen tuosta papan kirjeestä.

ROUVA HALLMAN. Niin, se papan kirje. Kuule, vie sinä se papalle, minä en tunne siihen tällä kertaa kykeneväni. Sitä paitsi minun on nyt mentävä pappilaan. Sieltä palatessani saan sitten sinulta kuulla, mitä se sisältää. — Menet kai heti postitunnin päätyttyä kotiin?

ANNA. Kyllä. Muuten — (keskeyttää ja astuu nopeasti äitinsä luo, syleillen häntä). Rakas mamma, koettakaa tyyntyä. Minä teen tässä asiassa kaikkeni. Me olemme kuin haaksirikkoisia, mutta minä tunnen itsessäni, että me pääsemme vielä rannalle. Ennen kaikkea, mamma, älkää antako sivullisten aavistaa mitään meidän asioistamme.

ROUVA HALLMAN. Anna kulta! Jospa Reinolla olisi sinun luonteesi! Mutta nyt minun täytyy mennä.

ANNA. Vielä yksi asia, mamma! — Te sanoitte Kaarlolle kerran maininneenne siitä minun pankkitalletuksestani. Sanokaapas, tapahtuiko se ennen kuin Kaarlo minua julkisesti kosi?

ROUVA HALLMAN. Mutta Anna! Niinkö sinä olet tuon pikku seikan sydämellesi ottanut?

ANNA. Se — se vain tässä muuten juolahti mieleeni. Muistatteko, mamma, oliko se ennen hänen kosintaansa?

ROUVA HALLMAN. Muistaakseni se oli ennen. (Vaitiolo) Mutta ethän sinä nyt toki tuolle seikalle mitään merkitystä pane?

ANNA. Hm, ainakaan teidän, mamma, ei tarvitse mitään *pahaa* peljätä siitä seuraavan.

ROUVA HALLMAN (katsoen hetken ääneti Annaa). Minä tahtoisin myös, Anna, kysyä sinulta jotakin.

ANNA. Mitä niin, mamma?

ROUVA HALLMAN. Mutta sinä et saa loukkaantua, Anna, etkä kiihtyä.

ANNA (levotonna). Mitä ihmeessä te sitten tahdotte tietää?

ROUVA HALLMAN. Sinun käytöksesi, Anna, on viime aikoina tuntuvasti muuttunut. Entinen tyyni iloisuutesi on poissa. Mistä tämä johtuu?

ANNA (yhä levottomampana). Mutta kyselettepäs te kummallisia, mamma! Kuinka minä voisin sen tietää? Taikka — jos minussa jotain muutosta on tapahtunut, niin kai sen on aiheuttanut tuo Reinon kohta.

ROUVA HALLMAN. Ei, ei, siitä se yksistään ei ole. Sinä tiedät, että äidin silmä on eräissä asioissa hyvin tarkkanäköinen.

ANNA (tavattoman jännityksen vallassa). No, ja sitten?

(Äiti ja tytär tuijottavat hetkisen toisiaan ääneti ja suurin silmin).

ROUVA HALLMAN (melkein kuiskaten). Etteivät sinun asiiasi, Anna, ole vain niin, että — että sinun ja Kaarl on syytä jouduttaa häitä?

ANNA (kalpeana). Mutta mamma!

ROUVA HALLMAN. Suo anteeksi, Anna, jos erehdyn. Mutta — jos olen oikeassa, niin sinun on parasta puhua asiasta tyynesti Kaarl on kanssa. Ja minussa sinä tapaat aina ymmärtäväisen äidinsydämen. Mutta nyt minun täytyy mennä. Näkemiin, Anna!

(Menee oikealle).

ANNA (tuijottaen rouva Hallmanin jälkeen ja painaen kädellä rintaansa.). Hyvä Jumala! Että hän siis on sen jo huomannut!

(Postiluukulle ilmestyy mies, kädessään kirje. Kun Anna ei huomaa häntä, rykäisee mies ja naputtaa sormellaan luukkuun. Anna säpsähtää, havahtuu ja menee luukulle. Mies ojentaa hänelle kirjoihin vietävän kirjeen. Anna varustaa kirjeen merkeillä, kirjoittaa ja leimaa kuitenkin, tehden kaikki koneellisesti ja pysähtyen aina väliin eteensä tuijottamaan. Saatuaan kuitenkin maksettuaan poistuu mies ja Anna palaa pöydän luo, istuutuu ja selailee papereita sekä asettuu sitten käsi poskella eteensä tuijottamaan.).

HERRA EKMAN (ilmestyy luukulle ja katsoo hetkisen hymyillen Annaa, joka ei häntä huomaa). Mitä, uinahtanutko?

ANNA (säpsähtäen ja nousten). Kas, sinäkö — milloin sinä siihen ilmestyit?

HERRA EKMAN. Onko posti tuonut minulle mitään hyvää?

ANNA. Ai todellakin! Apteekin postiahan ei olekaan vielä haettu.

(Ottaa hyllyltä tukun sanomalehtiä ja kirjeitä, ojentaen ne herra Ekmanille).

HERRA EKMAN. Enkö saa tulla sisälle hetkiseksi istahtamaan?

ANNA. Tietysti, kuinka sitä kysytkään.

(Avaa oven, herra Ekman, siroon kesäpukuun huolellisesti puettuna, astuu sisään, toisessa kädessään päivän posti, toisessa kävelykeppi ja hattu. Annaa tervehdittyään istuutuu hän toiseen nojatuoliin, asettaen hattunsa ja postin pöydälle. Anna istuutuu häntä vastapäätä.).

HERRA EKMAN (Annaa tarkastellen). Sinä olet tänään niin kovin vakava, Anna. Ja äitisi — hän tuli tuolla juuri vastaani — näytti itkeneeltä. Onko tapahtunut jotakin ikävää? Ja kuinka pappa voi?

ANNA. En minä ainakaan mitään tiedä — ja pappakin on tavallisessa voinnissa.

HERRA EKMAN. Entäs — veljesi? Onko hänestä mitään kuulunut?

ANNA. Ei hänestäkään — oikeastaan mitään uutta.

HERRA EKMAN. Hm!

ANNA. Mitä "hm"?

HERRA EKMAN. Niin vain — että veljesi asiat eivät taida olla oikealla tolallaan.

ANNA. Kiusaako se sinua kovinkin?

HERRA EKMAN. Kuinka sitä kysytään! Onhan hän tuleva lankoni — ja sitä paitsi —

ANNA. Ai, sinä olet sitä paitsi hänen takaajansa. Sitä en muistanutkaan, suo anteeksi. Sinulla on siis kylläkin syytä olla huolissasi veljestäni.

HERRA EKMAN. Sinä olet muuttunut omituisen pisteliääksi ja ärtyisäksi.

(Murtaa vasta saaduista kirjeistä päällimmäisen auki ja lukee, viskaten sen jälkeen hermostuneesti kirjeen pöydälle).

ANNA. Oliko siinä jotakin ikävää?

HERRA EKMAN (äkäisesti). Oli tuoreita uutisia sinun herra veljestäsi!

ANNA (säpsähtäen). Mitä! Mitä hänestä?

HERRA EKMAN. Sitä vain, että hän on lyönyt korkojen maksamisen laimin ja nyt sanoo pankki tuossa (kirjettä osoittaen). lainan irti.

ANNA. Hyvä Jumala! Ja kuinka suuri se laina olikaan?

HERRA EKMAN. Kymmentuhatta. Takaajia on vain kaksi, joten minun on suoritettava puolet siitä summasta. — Mistä minä nyt kädenkäänteessä kaappaan viisi tuhatta?

ANNA. Mutta eikö asiaa muuten voi järjestää? Eikö pankki suostuisi antamaan lainan olla ennallaan, jos korot nyt heti suoritettaisiin?

HERRA EKMAN. Mitä se hyödyttäisi? Meidän takaajain maksettavaksihan se velka lopulta kuitenkin tulee.

ANNA. Oletko sinä siitä niin varma?

HERRA EKMAN. Hm! Olen jo aikoja sitten kuullut, että veljesi hurjastelee Helsingissä, vaikken ole tahtonut asiasta puhua, varsinkaan isäsi vuoksi.

(Äänettömyys.).

ANNA. Niin, hän hurjailee. Hän on suoraan sanoen hunningolla.

HERRA EKMAN (puolittain itsekseen). Minun tuleva lankomieheni, hm!

ANNA. Kaarlo, sinä olet hyvin harkitseva mies, mutta eräässä asiassa sinä kieltämättä olet menetellyt kevytmielisesti,

HERRA EKMAN. Missä niin?

ANNA. Kihloutuessasi minun kanssani ja siten saamalla koko haaksirikkoisen Hallmanin perheen niskoillesi.

HERRA EKMAN (kohauttaa mitään puhumatta olkapäitään).

ANNA. Mutta tuosta takaussummasta — (vaikenee äkkiä ja miettii).

HERRA EKMAN. Mitä takaussummasta?

ANNA. Niin, tuli vain mieleeni, että maksaisin niin mielelläni tuon velan jos kykenisin.

HERRA EKMAN. Sinä?

ANNA. Niin, jos kykenisin. Mutta olenhan typötyhjä, kuten tiedät.

HERRA EKMAN. Hm!

ANNA. Oikeastaan minulla oli aikaisemmin pienoinen pankkitalletus, mutta minun on täytynt se uhrata poloisen veljeni hyväksi.

HERRA EKMAN. Mitä! Koko kahdenkymmenen tuhannen talletusko?

ANNA. Ahaa, sinä siis tiesit sen!

HERRA EKMAN (hämillään). Niin — etkös sinä itse siitä kerran maininnut?

ANNA. Olenpa tainnut mainita.

(Pitkä äänettömyys.).

HERRA EKMAN. Harmillinen juttu!

ANNA. Tuoko kahdenkymmenen tuhannen markan juttu?

HERRA EKMAN (kiusaantuneena). Kuinka sinä —! Tietysti minä tuota velan irtisanomista tarkoitin.

ANNA. Niin, se on kylläkin kiusallista, mutta (viivytellen). asialla on toinenkin ja vielä kiusallisempi puoli.

HERRA EKMAN. Mitä sinä sillä tarkoitat?

ANNA. Sitä, että minun näissä oloissa on tultava sinun vaimoksesi.

HERRA EKMAN. On tultava?

ANNA (puhkeaa äkkiä hillittömään itkuun).

HERRA EKMAN (hätääntyneenä). Mitä, mitä nyt?

ANNA (nyyhkyttäen). Sanoin sinun menetelleen kevytmielisesti kihlautuessasi minun kanssani, mutta minä itse olen ollut vieläkin kevytmielisempi — antautuessani sinulle rajattomasti.

HERRA EKMAN. Mitä — olisiko siitä seurauksia odotettavissa?

ANNA. Minä pelkään niin.

(Äänettömyys.).

HERRA EKMAN. Se on kyllä harmillista, mutta mitään syytä tuohon epätoivoiseen itkuun ei sinulla nähdäkseni silti ole. Sinä ivasit viime veneretkellä minun mallikelpoisuuttani, mutta se on juuri tämä minun sukuominaisuuteni, joka pakottaa minut — kuinka sanoisin —

ANNA (päänsä nostauen). Korjaamaan minut, tarkoitat varmaan sanoa?

HERRA EKMAN (ärtyisesti). Minä tarkoitin tietysti sanoa, että tuo sukuominaisuuteni pakottaa minut pysymään kunnianmiehenä niin tässä kuin muissakin asioissa.

ANNA. Eli siis toisin sanoen korjaamaan minut — haaksirikkoutuneen perheen haaksirikkoisen tyttären. Mutta se on sinun puoleltasi aivan liian mallikelpoista! (Kiivaasti) Kuule, minä tahdon korjata itse itseni! (Irroitaa sormuksen sormestaan ja asettaa herra Ekmanin eteen pöydälle) Minä vapautan sinut siitä ikävästä velvollisuudesta.

HERRA EKMAN. Mitä! Sinä tahdot siis purkaa kihlauksemme?

ANNA. Etkö sinä sitten sitä tahdo? Kyllä, siitä olen vakuutettu ja siksi tahdonkin vapauttaa sinut alotteenteon vaikeuksista.

HERRA EKMAN. Sinä siis todellakin luulet...?

ANNA. Ei, minä olen vakuutettu siitä, kuten sanoin.

(Äänettömyys).

HERRA EKMAN. Etkö ajattele sitä häpeää, häväistystä, mikä siitä aikanansa seuraa?

ANNA. Häpeää — kenelle?

HERRA EKMAN. Hm, tietysti sinulle itsellesi.

ANNA. Niin, niin, tietysti minut tullaan työntämään seuraelämän ulkopuolelle, osoittamaan sormella ja niin edespäin. Sehän on aina ollut naisen kohtalo tällaisissa tapauksissa, samalla kuin toinen osapuoli käyskentelee loukkaamattomana kunnianmiehenä. Niin, niin, kyllä minä olen jo senkin huomioon ottanut. Mutta kahdesta pahasta on minusta tämä keveämpi kantaa.

HERRA EKMAN. Kahdesta pahasta? Ja se toinen paha?

ANNA. Ikuinen liitto, jonka laatu, luonne, sisältö — kuinka sanoisin — on näinä päivinä minulle täydelleen selvinyt.

HERRA EKMAN (katkerasti). Siis toisin sanoen, että sinä minuun liittymällä tekisit onnettoman teon — saisit minusta kelvottoman aviomiehen?

ANNA. En suinkaan tahdo sanoa, että sinä olisit kelvottomampi aviomies kuin lukemattomat muutkaan. Päinvastoin sinä eräissä suhteissa voit olla mitä paras aviomies. Mutta me — me kaksi emme sovi yhteen. Meidän välillämme ei tulisi vallitsemaan sopusointua. Se on pohjimmainen syy. Ja sitten lisäksi joukko toisia, ulkonaisia syitä, jotka nekin tulisivat aina ikävällä tavalla meidän avio-onneamme häiritsemään.

HERRA EKMAN. Ihme, että sinä nyt vasta huomaat sen, ettemme me toisillemme sovi.

ANNA. Niin — kuudestakolmatta ikävuodestani huolimatta, tai ehkä juuri sen johdosta, olen siinä määrin antautunut rakkauden lumoihin, että olen eräät asiat nähnyt väärässä valossa. Nyt huomaan todeksi, mitä kerran muistelen jostakin kirjasta lukeneeni, että rakastuneet näkevät rakastamissaan henkilöissä ominaisuuksia, joita näillä itse asiassa ei lainkaan ole, ja toisaalta ovat näkemättä eräitä toisia, vähemmän miellyttäviä ominaisuuksia, joita näillä on.

HERRA EKMAN (ivallisesti). Onni, että sinun silmäsi sentään ajoissa aukenivat.

ANNA. Intohimoisuudestani huolimatta minulla on sentään viileämmät puolenikin, ja eräänä sellaisena hetkenä minä näin äkkiä asiat oikeassa valossaan. Paitsi sitä, että luonteemme eivät soinnu yhteen, on meitä yhteen saattamassa ollut mukana myöskin sivutekijöitä — mutta niistä lie paras vajjeta.

HERRA EKMAN. Minä luulen arvaavani, mitä sinä noilla sivutekijöillä tarkoitat.

ANNA. Sitä suurempi syy olla niistä puhumatta.

HERRA EKMAN. Sinä syytät minua itsekkyydestä ja ties mistä. Pidätkö siis itseäsi niin erehtymättömänä, tuomitessasi toisten motiiveja?

ANNA. En, Kaarlo, enkä minä yksin sinua siitä syytä, vaan myöskin itseäni. Olen paljon ajatellut näinä päivinä ja öinä ja eriteltyt tunteitani. Ja niinpä pelkään että *minun* pohjimmaisena motiivinani, mennessäni kihloihin kanssasi, on tietämättäni ollut — halu päästä täältä postikonttorista pois.

HERRA EKMAN (päättään pudistaen). Mutta tuohan on yksinkertaisesti sairaalloisuutta. Todellakin, eiköhän se johdu sinun fyysisestä tilastasi?

ANNA. Ajatukseni eivät koskaan ole toimineet kirkkaammin kuin tällä haavaa.

HERRA EKMAN. Hm! Ja sinä tahdot siis purkaa kihlausemme? Seurauksista huolimatta. Niin, seuraukset — oletko ajatellut niiden vaikutusta isääsi, jota aina olet niin ihailtavalla hellyydellä kaikilta mielenjärkytyksiltä koettanut suojata?

ANNA (säikähtyneenä). Isäni! Hyvä Jumala, sitä seikkaa en todellakaan ottanut lukuun. Niin, minä olen koettanut suojata häntä ja siinä tarkoituksessa olen alistunut valehtelevaan — ja nytkö sitten itse omalla kevytmielisyydelläni aiheuttaisin hänelle kuolemaa tuottavan järkytyksen! Missä umpikujassa olenkaan! (Hetkisen ääneti herra Ekmaniin tuijottaen). Kaarlo, että sinä tulitkin ajatelleeksi tätä puolta asiassa! Sinä huolehdit siis niin paljon isästäni?

HERRA EKMAN (olkapäitään kohauttaen). Luonnollisesti minä en puolestani tahdo olla syypää vanhan miehen kuolemaan.

(Äänettömyys).

ANNA. Minä epäilin jo silmänräpäyksen ajan omia epäilyksiäni — sitä nimittäin, mitä olen tässä koettanut sinulle tulkita. Mutta tuo eleesi ja nuo sanasi paljastivat minulle lopullisesti kaiken. Totuutta on aina paras katsoa suoraan silmiin, ja siksipä minun op syytä kiittää sinua sanoistasi — ja eleestäsi.

HERRA EKMAN. Hyvä, hyvä!

(Koputusta oikeanpuoleiselle ovelle).

ANNA (nousten). Kuka — kuka siellä? — (Yrittää ovelle, joka samalla aukenee ja kynnykselle ilmestyy

herra Hallman) Pappa! Kuinka ihmeessä te siihen ilmestyitte?

HERRA HALLMAN (naurahtaen). Onko se sinusta niin ihmeellistä?

ANNA. Te joka ette kohta kahteen vuoteen ole kotiportin ulkopuolella käynyt!

HERRA HALLMAN. Ihana kesäpäivä houkutteli kerran minutkin hiukan pitemmälle kävelylle. (Tulee sisälle). Kas, Kaarlokin! Hyvää päivää! (Tervehtivät). Taisinkin tulla sopimattomaan aikaan ja lienee minun viisainta peräännyä hyvässä järjestyksessä.

HERRA EKMAN. Ei suinkaan! Minä pistäysin postia hakiessani tänne hiukan juttelemaan ja olin juuri pois lähdössä. (Ottaa pöydältä hattunsa, keppinsä ja postinsa; Annalle). Ensi kerran tavatessamme juttelemme siitä lähemmin. Näkemiin, setä! Näkemiin, Anna!

(Hyvästelee ja poistuu vasemmalle).

HERRA HALLMAN. Onko mamma käynyt täällä?

ANNA. Kyllä, mutta hän lähti pappilassa käymään. Istukaa, pappa, niin menemme yhtä matkaa kotiin. (Kelloon silmäten) Postitunti on kohta lopussa.

HERRA HALLMAN (istuutuen). Mutta eikö Reinolta ole tullut kirjettä? Olen odottanut sitä niin kiihkeästi ja kun ei mammaa heti kuulunut kotiin, en malttanut enää, vaan lähdin itse tänne.

ANNA (viivytellen). Kyllä — täällä on papalle kirje Reinolta.

(Ojentaa kirjeen isälleen).

HERRA HALLMAN. Sakset, Anna! Tiedäthän, etten koskaan repimällä avaa mitättömämpiäkään kirjeitä, saati tällaista.

(Anna ojentaa hänelle sakset; leikattuaan kirjeen auki pistää herra Hallman silmälasit nenälleen ja syventyy lukemaan).

ANNA (istahtaa postipöydän taakse, josta hän työskennellessään levottomasti tarkastelee isäänsä.).

HERRA HALLMAN (lopettaa kirjeen ja sovittaa sitä takaisin kuoreen). Hm! Harvoinhan täällä mikään käy toiveiden ja laskujen mukaan. Siksi täytyy ihmisellä olla kärsivällisyyttä loppumaton varasto.

ANNA (arasti). Mitä Reino kirjoittaa?

HERRA HALLMAN. Loppututkinto lykkäätynyt! Eikä mainitse, saako hän syksylläkään sen suoritetuksi.

ANNA. Onko hän yhä Helsingissä?

HERRA HALLMAN. Kirjeen on hän kirjoittanut Helsingissä, mutta nyt lienee hän jo maalla — siellä viimekesäisellä tehtaalla, jonne hän aikoo hetimiten lähteä harjoitteluun jatkamaan. No, hyvähän se on sekin, mutta pettymys, suuri pettymys tämä minulle siltikin oli.

ANNA. Pappa rakas, jaksattehan kestää tämän pettymyksen?

HERRA HALLMAN. Enkö kestäisi — minä jonka on elämässäni täytynyt paljon pahempaakin kestää.

ANNA. Niin, niin. Voi kuinka iloiseksi saitte minut sanoillanne!

HERRA HALLMAN. Eikähän tässä niin järin pitkä odotusaika ole enää kysymyksessä. Korkeintaan vajaa vuosi. Mutta vauhtia meidän täytyy Reinolle antaa. Mamma on oikeassa: Reinossa taitaa olla vähän liiaksi iloista laulajapoikaa ja se on saanut hänet kuluttamaan aikaansa joutavanpäiväiseen. Mitäpä jos syyslukukauden alkaessa pistäytyisin itse Helsinkiin auttamaan poikaa loppuspurtissa?

ANNA. Tekö, pappa? Eihän nyt missään nimessä!

HERRA HALLMAN. He, he, pidätkö sinä minua sellaisena raakkina, etten minä enää kykene yhtä Helsingin matkaa tekemään?

ANNA. Ei suinkaan, pappa, mutta — sittenkin, sittenkin olisi teidän sellaisen matkan vaivoilta itseänne säästettävä. On parempi, että esimerkiksi minä menen sinne teidän sijastanne.

HERRA HALLMAN. Näinköhän sinä vain kykenisit Reinossa tarpeellista respectiä herättämään? No, kuinka vain, kuinka vain, kunhan veljesi saadaan täyteen vauhtiin. Viimeistään ensi kevääseen

mennessä on hänen saatava insinööritutkintonsa (Huoaten). Olin niin vakuutettu, että hän jo tänä keväänä ilmestyy kotiin, taskussaan valmiit paperit. Olisi ollut niin ihanaa saada tehdas jo ensi syksyyn mennessä käyntiin. Mutta kärsivällisyyttä, kärsivällisyyttä, se pyörii sittenkin. On sentään hyvä, että Reino näkyy täysin tajuavan keksintöni merkityksen ja laajakantoisuuden. Mutta näytähän minulle tänään tulleita Helsingin lehtiä, eikö niissä näy jo uutisia patentin myöntämisestä.

ANNA (ojentaen isälleen sanomalehden). Reinonko tuo patentti piti hankkia?

HERRA HALLMAN. Kuinkas muuten. Häntähän asia oikeastaan lähinnä koskeekin. (Levittää sanomalehden eteensä ja antaa katseensa liukua pitkin palstoja) Ei näy uutisia. Merkillisesti se viipyy. Minun mielestäni asian pitäisi olla jo ratkaistu. (Taittaa sanomalehden kokoon ja laskee sen pöydälle, jolloin huomaa Annan sormuksen, ottaen sen käteensä). Sinunko sormuksesi tässä?

ANNA. Ah, niin —

(Ottaa sormuksen isältään ja pistää taskuunsa).

HERRA HALLMAN. Kuinka? Taskussako sinä kihlasormusta kannat?

ANNA (hämillään). Oh, kuinka minä tänään olenkin hajamielinen!

(Pistää sormuksen sormeensa.).

HERRA HALLMAN. Hm! (Hetkisen vaiti Annaa tarkasteltuaan). Kuule, Anna, eiköhän siinä ole takana jotain muutakin — tuossa sormusjutussa nimittäin? Huomasin heti sisään tullessani, että teidän välillänne on jotakin tapahtunut.

ANNA. Pappa rakas, kuinka te sellaista? Mitä meidän välillämme olisi voinut tapahtua?

HERRA HALLMAN. Hm, no! Minä en tahdo lainkaan sekaantua teidän asioihinne. Olethan sinä, Anna, täysin kypsytynyt nainen ja voit itse arvioida askeltesi kantavuuden. Jos sinä esimerkiksi olet tullut toisiin ajatuksiin aikomaasi avioliittoon nähden, niin — no, kuten sanottu, minä en tahdo niihin asioihin lainkaan sekaantua. Minä toisin sanoen pysyn täysin puolueettomana.

ANNA (hetkisen itsensä kanssa taisteltuaan). Kuinka minä, pappa, olenkaan teille kiitollinen sanoistanne. Mutta tuohon meidän suhteeseemme nähden te täydellisesti erehdytte, sillä minusta tulee kuin tuleekin Kaarlon vaimo.

HERRA HALLMAN. No, kuinka hyvänsä. Sinä teet tietysti niinkuin itse parhaaksi katsot. Mutta mihin sinä elämässäsi milloinkin ryhtynet, suureen tai pieneen, niin pidä aina ohjeenasi tuota minun vanhaa valiolausettani: pysy aina uskollisena omalle itsellesi!

ANNA (puolittain itsekseen). Uskollisena itselleen. Niinkuin Sohvi kaikessa yksinkertaisuudessaan. Kunpa ihminen *aina* voisikin pysyä uskollisena itselleen!

HERRA HALLMAN. Täytyy voida.

ANNA. Mutta eikö elämässä usein esiinny tilanteita, joissa ei voi — tai joissa ainakin on äärettömän vaikea pysyä uskollisena itselleen?

HERRA HALLMAN. Hm, kyllä niin. Minä tiedän sen kokemuksesta. Eräässä tuollaisessa tilanteessa en itse jaksanut — tai paremmin sanoen muistanut pysyä itselleni uskollisena, ja seuraukset siitä kävivät varsin tuhoisiksi. Niin, niin, *aina* täytyisi jaksaa pysyä uskollisena omalle itselleen. Sen turvin kykenee ihminen paljon kestävämpään.

ANNA (miettivästi eteensä tuijottaen). Niin, niin — Ah, jospa minäkin kykenisin siihen.

HERRA HALLMAN (hellästi). Kyllä sinä kykenet, tyttäreni, kun vain tahdot. Sinulla on luonnetta. — Hm, äsken tuota Reinon kirjettä lukiessani vilahti mieleeni, että — että jospa sinä, Anna, olisit syntynyt Reinon tilalle, toisin sanoen pojaksi, niin minä tuntisin suunnitelmani olevan paljon lujemmalla pohjalla.

ANNA (äkkiä vilkastuen). Mutta pappa! Minunhan *piti* tulla siihen mukaan. Ettekö muista, kuinka me liittouhimme maailmaa valloittamaan? Vai eikö siinä minulle tilaa olekaan?

HERRA HALLMAN (nousten ja Annaa lähestyen). On, on! Sekä Reinolle että sinulle ja minulle — sinulle ennen kaikkia. Ajattelepa, että se kilpailukykyensä vuoksi tulee entisestään suuresti laajentumaan. Työväkeä täytyy yhtä mittaa lisätä —

ANNA. Ja työväelle me rakennamme ajanmukaisia asuntoja —

HERRA HALLMAN. Ihan niin — olin juuri samaa sanomaisillani!

ANNA. Nuo pienet somat asunnot sievien puutarhojen keskellä. —

HERRA HALLMAN. Niin — se ruma joutomaa siellä tehdasrakennusten takalistolla — sen muutamme pieneksi kukoistavaksi puutarhakaupungiksi.

ANNA. Kuinka suuremmoista! Ja sitten perustamme koulun sinne puutarhakaupunkiin. Kuinka monenlaisia ja hedelmällisiä työaloja minulle aukeneekaan! (Kelloon katsahtaen) Mutta nyt lähdemme, pappa, päivälliselle ja koetamme saada mammankin iloiseksi.

(Sulkee postiluukun).

HERRA HALLMAN. Mamma ei usko minun keksintööni ja suunnitelmiini. (Silmää iskien) Hän luulee minua lapsettavan. Kyllä minä olen sen huomannut. Mutta sitä iloisemman yllätyksen valtaan on hän aikansa joutuva.

ANNA. Kuinka rohkeaksi minä taas tunnen itseni! Minä — minä luulen, että me vielä voitamme, pappa. Toisin sanoen: pääsemme rannalle.

HERRA HALLMAN (Annan tukkaa silittäen). Sen me varmasti teemme. Hiukan vain kärsivällisyyttä vielä!

ESIRIPPU.

KOLMAS NÄYTÖS.

Näyttämö sama kuin ensi näytöksessä. Sohvapöydälle on ilmestynyt vastapuhjennut valkoinen ruusu pienessä, punaiseen harsopaperiin verhotussa kukka-astiassa. Ikkuna auki, samoin vasemmalle johtavat ovet. Oikeanpuoleinen ovi raollaan.

Esiripun noustua pysyy näyttämö hetken aikaa tyhjänä.

ANNA (tulee etehisestä kädessään sanomalehtiä ja isokokoinen kirje). Kylläpä täällä on hiljaista. Kuulee melkein päivänsäteiden laulavan. (Laskee postin pöydälle, menee oikeanpuoleiselle ovelle ja kurkistaa sisään, minkä jälkeen hän varovasti sulkee oven). Sepä ihmeellistä, että pappa keskipäivällä nukkuu. Ja hymyilee nukkuessaan niin onnellisena. Näkee varmaankin tehtaasta unta. (Ruokasalin ovelle ilmestyy Sohvi) Kas, onhan täällä muitakin ihmisiä. Luulin tullessani, että talo on työpötyhjä. Entäs mamma? Onko hän mennyt kirkkoon?

SOHVI. Kyllä, mutta kohta kai ne sieltä tulevat.

ANNA (huomaa ruusun pöydällä ja nostaa sen eteensä tunnustellen sen tuoksua.). Mistä tämä on ilmestynyt?

SOHVI. Se on neidin onnenruusu.

ANNA. Mitä Sohvi nyt oikein tarkoittaa?

SOHVI. Se on siitä neidin nimipäiväruususta. Minähän taitoin siitä varkain oksan ja panin sen tuonne keittiön akkunalle kasvamaan. Tänä aamuna puhkesi siitä ensimmäinen ruusu.

ANNA. Nyt Sohvi erehtyy. Se nimipäiväruusuhan oli punainen.

SOHVI. Mutta tuollainen siitä kuitenkin nyt puhkesi.

ANNA (tarkastelee ajatuksiinsa vaipuneena ruusua). Kummallista! — Mutta kaunis tämä on, kauniimpi ja puhtaampi kuin punainen. Ja hienompi tuoksu. Eikö teistäkin Sohvi?

SOHVI. En tiedä, kauniitahan ne ovat molemmat. (Äänettömyys). Onko apteekkari ollut jossakin matkalla, koska hän äsken, kun minä olin maitoa hakemassa, ajoi asemalta päin?

ANNA. Niin, hänhän on ollut Helsingissä.

(Laskee ruusun takaisin pöydälle, ottaa sanomalehden

ja istuutuu keinutuoliin.).

SOHVI. Nytpä minä muistankin. Minähän näin viime yönä unta neidistä ja apteekkarista.

ANNA (hymyillen). No, antakaas kuulua.

SOHVI. Neiti oli apteekkarin kanssa soutelemassa. Sitten alkoi neiti keikuttaa venettä, niin että se kaatui.

ANNA. Mutta nyt Sohvi laskettelee omiansa!

SOHVI. E-i! Minä heräsinkin vielä siihen, kun vene kaatui ja apteekkari parkasi niin surkeasti.

ANNA. No hukuimmeko me?

SOHVI. Sitä en ehtinyt nähdä, kun samassa heräsin.

ANNA. Sohvi varmaankin näki, kun me viime kerran olimme järvellä ja siitä on nyt unimatti saanut aiheen.

SOHVI. Näin kyllä keittiön ikkunasta ja näin senkin, kun neiti keikutti venettä.

ANNA. Mutta sitähan Sohvi ei voinut nähdä, että minä keikutin.

SOHVI. No jos en juuri nähnyt, niin arvasin.

ANNA. Miksei apteekkari yhtä hyvin olisi saattanut keikuttaa?

SOHVI. Eihän nyt toki apteekkarilla juolahtaisi mieleenkään semmoista tehdä. Ei, kyllä se oli neidin kujeita.

ANNA (ajatuksissaan). Ja hän parkaisi!

SOHVI. Niin — mutta eiväthän ne tuollaiset unet mitään merkitse, ja jos merkitsevät, niin hyvää vain. (Kuuluu kellojen soitto) Nyt ne tulevat kirkosta. Ja minulla on kahvikin vielä puolitiessä.

(Vetäytyy vasemmalle).

ANNA. Kuinka painostavaa nyt onkaan! (Nousee, heittää sanomalehden pöydälle ja menee ikkunan ääreen). Siellä tulee mamma. — Mamma poloinen! — Aivankuin kantaisi jotakin näkymätöntä taakkaa.

ROUVA HALLMANIN ÄÄNI ULKOA. Sinä olet jo kotona, Anna? Terveisiä kirkosta.

ANNA. Kiitos, mamma!

(Etehisestä kuuluu liikettä ja hetken kuluttua astuu rouva Hallman, tummiin puettuna, sisään, laskee virsikirjan pöydälle ja istuu väsymyksestä huoaten).

ROUVA HALLMAN. Ihmeen painostava ilma tänään. Kirkossakin miltei joka toinen torkkui. Tulee varmaan ukonilma.

ANNA. Ukonilma — niin. Minä olen sen lähenemisen jo kauan vaistoissani tuntenut.

ROUVA HALLMAN. Kauan? Sinä tarkoitat siis *sitä*?

ANNA. Niin.

ROUVA HALLMAN. Kirkossa saatoin minä sen hetkeksi unhottaa, mutta kohta ulos tultuani oli se taas kimpussani. — Tuliko postissa mitään uutta?

ANNA. Ei mitään, ellei sanomalehdissä jotakin ole. En ole ehtinyt niitä vielä läpi silmätä.

ROUVA HALLMAN. Mitäpä niissä.

ANNA. Patenttiutinen.

ROUVA HALLMAN. Hm. (Ottaen sanomalehtien joukosta kirjeen) Kenellekäs tämä on? Papalleko?

ANNA (ottaen kirjeen äidiltään). Ei, se on minulle. (Viivytellen) Siinä on Reinon velkakirja.

ROUVA HALLMAN. Velkakirja? Sekö —

ANNA. — jonka korot hän on jättänyt maksamatta ja jonka pankki sanoi irti.

ANNA. Ei, vaan — minä.

ROUVA HALLMAN. Sinä! Kuinka, oletko sinä sen talletusjäännöksen uhrannut siihen?

ANNA. Olen. Kunniantuntoni ei sallinut, että vieraat ihmiset maksavat veljeni puolesta.

ROUVA HALLMAN. Ja tietääkö Kaarlo siitä vielä mitään?

ANNA. Ei minulla ainakaan ole ollut tilaisuutta sitä hänelle sanoa. Hänhän matkusti Helsinkiin kohta sen jälkeen kuin irtisanomisesta tuli ilmoitus.

ROUVA HALLMAN. Hän kuuluu tänä aamuna palanneen matkaltaan. Tiedätkö, että hän on ollut Helsingissä juuri tuon laina-asian takia?

ANNA. En. Paha vain, ettei hän ennen lähtöään siitä minulle mitään ilmoittanut. Olisi säästynyt turhista vaivoista. Sanoiko hän teille sen takia Helsinkiin menevänsä?

ROUVA HALLMAN. Ei, muilta minä olen sen kuullut.

ANNA. Muilta? Kuinka muilla voi siitä olla tietoa?

ROUVA HALLMAN. Herra ties kuinka! Liekö Kaarlo ennen lähtöään tullut jollekin maininneeksi ja niin se on suusta suuhun levinnyt. Kuka ne juurujen jäljet selvittää. Ja muuten ne kaikesta päättäen tietävät Reinon asioista paljon enemmän kuin me luulemmekaan. Minua ihan puistattaa ajatellessani, että joku ajattelematon tai pahansuopa menisi niistä papallekin kertomaan.

ANNA. Senhän me toki voimme estää, sillä onhan meistä jompikumpi aina papan seurassa.

ROUVA HALLMAN. Niin, niin, mutta siitä huolimatta tämä on kuin elämistä miinan päällä, joka voi räjähtää milloin hyvänsä. Usein tulee tätä yhtä ja samaa asiaa seuloessani mieleen ajatus, että olisi onnellisinta, kun Herra ajoissa korjaisi papan pois. Vaikka kauhea on sellainenkin toivomus! (Äänettömyys). Ja sinäkin olet nyt menettänyt viimeistä myöten säästösi. Eiköhän olisi ollut viisaampaa järjestää se asia jotenkin toisin?

ANNA. Mamma rakas, siinä ei ollut muuta mahdollisuutta. Ellen minä olisi velkakirjaa lunastanut, olisi se peritty takausmiehiltä ja sitä minun kunniantuntoni ei sallinut.

ROUVA HALLMAN. Niin, en ymmärrä, mikä siinä ja mikä tässä yleensäkin olisi viisainta. (Äänettömyys) Pappakin tuntuu siellä jo heränneen.

ANNA. Mutta mikä papan nyt on uneen saanut? Eihän hän ennen ole juuri koskaan päivällä nukkunut.

ROUVA HALLMAN. Hän oli koko yön niin levoton eikä nukkunut ollenkaan. Hänen sydämen tilansa on viime päivinä huomattavasti heikontunut.

ANNA (ottaen kirjeen pöydältä). Tästä emme luonnollisesti puhu papalle mitään.

(Menee kirje kädessään ruokasaliin, josta hän kohta palaa.

Samassa tulee herra Hallman oikealta).

HERRA HALLMAN (silmiaän hieroen). Nukuin niin makeasti, etten sellaista muista vuosikausiin ja sitten näin niin selkeätä unta, että herättyäni kului ainakin viisi minuuttia, ennenkuin kykenin toden unesta eroittamaan.

(Kaikki kolme istuutuvat pöydän ääreen).

ROUVA HALLMAN. No, ja minkälaista unta sinä näit?

HERRA HALLMAN (iloisesti). Entinen tehtaani oli olevinaan täydessä käynnissä. Suuri höyrykone puhkui, remmit vonkuivat ja laklattivat, uudet patenttikoneet olivat paikoillaan ja nauvoja, kirkkaita kuin hopeapuikot, tuli ihan satamalla. Minua alkoi jo suorastaan pelottaa se vauhti ja jylinä, ja olin juuri antamaisillani käskyn seisauttaa koneet, kun vauhtipyörä samassa hirveällä ryskeellä hajosi tuhannen pirstaleiksi. Siihen minä heräsin ja olin vähällä pudota vuoteesta.

ROUVA HALLMAN (katsahtaen pikaisesti Annaan). Se päättyi siis onnettomasti.

HERRA HALLMAN. Uni, niin. Mutta unethan tietävät aina päinvastaista. Mikä unissa särkyi, se todellisuudessa eheytyy. Saattepa nähdä, se pyörii vielä ja ennen pitkää. (Tarttuu sanomalehteen) Mitä uutta sanomalehdet tietävät?

ANNA. En ole ehtinyt niitä vielä katsoa.

(Herra Hallman syventyy sanomalehteä tarkastelemaan).

ROUVA HALLMAN (Annalle). Varmaankin Kaarlo tulee pian täällä käymään.

— Mitäpä jos iltapäivällä menisimme kaikki järvelle.

ANNA. Ei, ei — *minulla* ei ole sinne vähintäkään halua.

HERRA HALLMAN (pudottaa, ankaran mielenliikutuksen vallassa, sanomalehden kädestään). Mitä — mitä herran nimessä tuo merkitsee?

ROUVA HALLMAN JA ANNA (säikähtyneinä). Mitä? Mitä siinä on?

HERRA HALLMAN (nostaen vapisevin käsin sanomalehden uudestaan eteensä, änkyttäen). Patentti nau — naulakoneen keksinnöstä. Mutta tuo nimi? Katsopas sinä, Anna, näenkö minä oikein.

ANNA (kumartuu sanomalehden yli ja lukee herra Hallmanin osoittamasta kohdasta.). "Patentti. Teollisuushallitus on insinööri A. Saarnivaaralle myöntänyt patentin keksinnöstä, joka tietää suurta parannusta naulateollisuuden alalla."

HERRA HALLMAN. Siis Saarnivaara. Niin minäkin sen luin.

ANNA. Kuinka tämä voi olla mahdollista?

HERRA HALLMAN (nojautuu taapäin ja painaa kädellä rintaansa).

ROUVA HALLMAN (nousten ja lähestyen miestään). Pappa, pappa, koskeeko se taas? Ehkä se onkin vain harhautinen.

ANNA. Niin, siinä täytyy olla joko painovirhe, nimierehdys tai joku muu väärinkäsitys.

ROUVA HALLMAN. Ihan varmasti siinä on jotain sellaista!

HERRA HALLMAN (voipuneesti). Niin, niin, eihän juuri hevillä voi ajatella, että kaksi henkilöä tekee samaan aikaan samanlaisen keksinnön. Ei, ei, jotakin sotkosta siinä täytyy olla. Mutta kuinka levottomaksi se saikaan sydämeni.

ROUVA HALLMAN. Koeta tyyntyä, rakas Eemil. Jos ottaisit niitä tippoja ja menisit hiukan levolle?

HERRA HALLMAN. Juurihan minä nousin levolta. Ei, minä en pääse rauhaan, ennenkuin olen saanut täyden selvyuden. Minun täytyy heti kirjoittaa asiasta sekä Reinolle että teollisuushallitukseen — ja pyytää vaikka sähkösanomavastaus.

(Nousee paikaltaan ja menee oikealle. Seuraava keskustelu Annan ja hänen äitinsä kesken tapahtuu puoleksi kuiskaten).

ROUVA HALLMAN (tuskaisesti). Mitä tämä nyt oikein tietää?

ANNA. Voi, mamma rakas, mitä minun mieleeni nyt juuri johtui!

ROUVA HALLMAN. Mitä — mitä, rakas lapsi?

ANNA. Jos tuo sittenkin olisi se papan keksintö?

ROUVA HALLMAN. Mutta kuinka se olisi toisen henkilön nimissä?

ANNA. Reino — Reino on voinut kevytmielisyydessään luovuttaa, myydä sen toiselle.

ROUVA HALLMAN. Hyvä Jumala, olisiko se mahdollista!

(Tuskallinen äänettömyys, jonka kestäessä molemmat naiset tuijottavat toisiinsa).

ANNA. Niin, se juolahti vain äkkiä minun mieleeni.

ROUVA HALLMAN. Mutta ei — se ei voi sittekään olla mahdollista! Niin huonoa meidän ei pidä toki Reinosta uskoa. Ei, joku nimisekaannus siinä täytyy olla.

ANNA. Sydämestäni soisin, että niin olisi.

ROUVA HALLMAN. Kuule, jospa sinäkin kirjoittaisit tämän illan postiin tuosta asiasta jonkun sanan Reinolle.

ANNA. Sen minä teen ja siitä tuleekin tuima kirje. Peittelemättä sanon minä hänelle totuuden ja

minkä kamalan tilanteen hän kevytmielisyydellään on saanut täällä kotona syntymään.

ROUVA HALLMAN. Elä häntä poloista huoli sentään kovin rusikoida.

ANNA. Eikö häntä tähän saakka ole tarpeeksi hemmoteltu!

ROUVA HALLMAN. Niin, niin, mutta Reinon luonne, näetkös, ei kestä ankaruutta.

ANNA. Siksi että hänet on lapsesta pitäen sellaiseksi totutettu.

ROUVA HALLMAN (kyyneliin puhjeten). Hyvä Jumala, rupeammeko mekin tässä toisiamme soimaamaan!

ANNA (heltyen). Rakas mamma, suokaa anteeksi tylyt sanani. Enkähän minä sitä paitsi teitä erikoisesti tarkoittanut. Yhtä syyllisiähän me kaikki olemme Reinon hemmotteluun.

ROUVA HALLMAN. Niin, niin, herra paratkoon. Ja nyt saamme siitä kaikin kolmin hedelmät korjata. (Kuivaa kyyneleensä ja nousee). Mutta täytyy käydä päivällispuuhiin ja lykätä nämä ikävyydet taas toistaiseksi syrjään.

ANNA (myös nousten). Mamma, levätkää te, minä huolehdin Sohvin kanssa päivällisestä.

ROUVA HALLMAN. Mutta entäs kirjeesi Reinolle?

ANNA. Minä ehdin sen kyllä päivällisenkin jälkeen.

ROUVA HALLMAN. No niin, minä lähden sitten ottamaan lavasta sallattia. Se on pieni yllätys papalle, joka niin kovin pitää sallateista.

(Menevät yhdessä vasemmalle).

HERRA EKMAN (Tulee ulkoa ja yrittää oikealle, mutta palaa ja katsahtaa ruokasaliin). Hyvää päivää, Anna!

ANNA. Kas Kaarlo! Päivää! (Tulee saliin, yllään valkoinen talousesiliina ja tervehtii Herra Ekmania) Sinä olet ollut Helsingissä?

HERRA EKMAN. Niin, palasin tänä aamuna. Kai setä ja täti ovat kotona?

ANNA. Kyllä. Pappa valmistaa tuolla huoneessaan paria kirjettä. Tee hyvin ja istu.

(Istuutuvat pöydän ääreen toisiaan vastapäätä.
Kiusallinen äänettömyys.).

HERRA EKMAN. Kuinka somalta sinä näytät tuossa valkoisessa esiliinassasi!

ANNA. Hm!

(Äänettömyys).

HERRA EKMAN. Muuten — terveisiä veljeltäsi.

ANNA (säpsähtäen). Kuinka! Oletko sinä tavannut Reinon?

HERRA EKMAN. Kyllä.

ANNA. Helsingissäkö?

HERRA EKMAN. Niin.

ANNA. Hän on siis yhä siellä, vaikka — vaikka hän jo hyvän aikaa sitten kirjoitti papalle menevänsä entiseen kesäharjoittelupaikkaansa?

HERRA EKMAN. Hän lähtee sinne kyllä. (Innostuneesti) Muuten, Anna, minä olen tähän saakka ollut väärässä käsityksessä veljestäsi.

ANNA (jännittyneenä). Millä tavalla väärässä — ja miten sinä nyt olet toiseen käsitykseen tullut?

HERRA EKMAN (vakuuttavasti). Veljesihän on kyky — todellinen kyky.

ANNA. Mutta hänen opintonsa —

HERRA EKMAN. Ovat jääneet koko lailla takapajulle, se on totta — ja totta myöskin, että hän on

hummannut aika hurjasti. Mutta tuo kaikkihan on korjattavissa — ja on helposti korjattu, kun miehellä on kerran sellainen pää. Ihan kuin partaveitsi.

ANNA. Mutta mistä, — mistä sinä nyt yhtäkkiä tällaisen käsityksen sait? Ja miten sinä ensinnäkin tapasit veljeni?

HERRA EKMAN. Aivan sattumalta. Oikeastaan tapasin ensinnä sattumalta erään entisen koulutoverini ja hänen kauttaan sitten veljesi. Minähän menin muuten Helsinkiin hankkimaan rahoja sen velan lunastamiseen.

ANNA. Oli vahinko, että lähdit minulle asiasta ilmoittamatta. Olet siten joutunut rahojen hankkimisessa näkemään turhaa vaivaa. (Menee vasemmalle, josta palaa kirje kädessään). Velkakirja on näet lunastettu.

(Ottaa velkakirjan kuoresta ja näyttää herra Ekmanille.).

HERRA EKMAN. Mutta kuinka tämä on ymmärrettävä? Kuka sen on lunastanut?

ANNA. Minä. Mutta tästä ei, pane se mieleesi, sanaakaan papalle.

(Pistää velkakirjan takaisin kuoreen.).

HERRA EKMAN. Sinä? Mutta millä ihmeen tavalla sinä olet sen voinut tehdä?

ANNA. Rahalla tietysti. Pankkitalletukseni jäännöksellä.

HERRA EKMAN. Jäännöksellä? Mutta sinähän sanoit silloin käyttäneesi sen jo loppuun.

ANNA. Hm, se oli vain — sellainen päänäpistö minun puoleltani. Vähän enemmän kuin puolet siitä oli vielä jälellä ja sillä lunastin tämän velkakirjan. Mitä siitä vielä on pankissa jälellä, niin — tiedätkö, mitä varten sen päätin säilyttää?

HERRA EKMAN. No?

ANNA. Tarvittaissa Reinolle matkarahoiksi Amerikkaan.

HERRA EKMAN (vilkkaasti). Ei, kuulepas, siihen tarkoitukseen ei Reino rahoja kaipaa. Hänet tarvitaan täällä kotimaassakin.

ANNA. Kunpa todellakin niin olisi! Sinä saat minut toivorikkaaksi ja iloiseksi, vaikka minä en tästä kaikesta ymmärräkään vielä mitään.

HERRA EKMAN. Saat nyt hiukan kärsiä epä tietoisuudesta. Vasta papalle kerron asian. — Niin, se lainajuttu. Minulla on siihen nyt rahat valmiina, mutta velkakirja onkin jo lunastettu. Olet sinä, Anna, omaperäinen ihminen! Mutta tällä asialla on se hyvä puoli, että minä voin nyt nämä rahat lainata Reinolle, sillä hän on luvannut uudestaan ja lujasti käydä opinnoitiin käsiksi.

ANNA (katsoen pitkään herra Ekmania). Sinä siis lainaisit Reinolle rahoja?

HERRA EKMAN. Niin, sikäli kuin voin. Täytyyhän sellaista kykyä jaloilleen auttaa.

ANNA (liikutettuna). Kaarlo, minä — minä olen sinua väärin tuominnut. Nyt huomaa erehdykseni.

HERRA EKMAN. Niin, sinä tahdoit purkaa silloin kihlauksemme, vaikka isäsi tulo katkaisi asian. Mutta sormus, jonka sinä silloin laskit eteeni pöydälle, on nyt jälleen sinun sormessasi. Merkitseekö se —

ANNA (hiljaa). Panin sen silloin isäni takia sormeeni. Mutta alkuperäisessä päätöksessäni olin silti päättänyt pysyä. Nyt huomaa perusteluni kuitenkin vääräksi ja pyydän sinulta anteeksi.

HERRA EKMAN. Unohdamme siis sen silloisen välikohtauksen ja voimaan jää status quo, eikö niin?

ANNA (arasti). Siinäkin tapauksessa, että — että sitä syytä ei olisikaan olemassa, joka minut, ennen kaikkea isän takia, olisi mahdollisesti pakottanut silloin tekemäni päätöksen peruuttamaan?

HERRA EKMAN. Sinä siis olet saanut varmuuden ettet —

ANNA (viivytellen). Niin — minä olen saanut varmuuden, että asiani eivät ole niin. Sinun ei siis tarvitse isääni tässä tapauksessa lainkaan ottaa huomioon.

HERRA EKMAN (hämillään). Hm, Hm! (Kiusallinen äänettömyys) Anna, sinähän tiedät, että minulla on Helsingissä vanha, varakas täti, jolta minä sain rahat tätä velkajuttua varten — ja myöskin erääseen toiseen tarkoitukseen, jonka kyllä pian saat tietää. Tätini on tuollainen koko lailla vanhanaikainen aristokraatti ja, niin, ymmärräthän sinä, Anna, tuollaiset vanhat, rikkaat tädit, niillä on aina jäykät periaatteensa ja — ja tämä tätini — (vaikenee hämillään).

ANNA (kalpeana ja jäykistyneenä). Ymmärrän. Tämä tätisi ei siis hyväksy tulevan perillisensä aikomaa avioliittoa.

HERRA EKMAN. Niin — valitettavasti. Tuollaiset tädit — sinä ymmärrät, ovat niin itsepintaisia. Vaivoin sain häneltä tarvitsemani rahasumman ja tulevaan perintöni nähden hän viittaili — mutta se sikseen. Sinä tiedät, Anna, että minä olen aina tahtonut pysyä kunnian ja velvollisuuksien miehenä ja —

ANNA (keskeyttäen). Mutta nyt, kuten kuulit, sinua eivät mitkään *velvollisuudet* minuun sido.

HERRA EKMAN. Hm, hm! Minä toivoisin, että me voisimme keskustella tästä asiasta tyyneästi ja järkevästi.

(Oikealta kuuluu tuolin kolinaa.).

ANNA. Pappa saapuu toisen kerran keskeyttämään meidän välinselvittelyämme. Mutta jos sinulla on aikaa tulla iltapäivällä postikonttoriin, niin päätämme sen lopullisesti siellä.

(Nousee; samassa tulee herra Hallman oikealta. Anna poistuu vasemmalle, jonne johtava ovi koko ajan avoinna.).

HERRA HALLMAN. Kas, Kaarlo! Sinä olet kuulema ollut Helsingissä.

(Tervehtivät ja istuutuvat.).

HERRA EKMAN. Niin, palasin tänä aamuna. Minulla on teille Reinolta terveisiä.

HERRA HALLMAN. Reinolta! Oliko hän sitten vielä Helsingissä vai missä sinä hänet tapasit?

HERRA EKMAN. Helsingissä minä hänet tapasin. Tiedättekö, siinä on teräväpäinen insinöörin alku!

HERRA HALLMAN (tyytyväisenä). Niinkö arvelit?

HERRA EKMAN. Se ei ole pelkkää arvelua, minä olen nähnyt siitä pätevän todistuksen.

HERRA HALLMAN. Hänen opintonsa ovat siis sujuneet hyvin?

HERRA EKMAN. Hm! Jaa, hänen varsinaisista opinnoistaan en niinkään tiedä, mutta eräs suuremmoinen keksintö, jonka hän on tehnyt —

HERRA HALLMAN. Keksintö?

HERRA EKMAN. Mitä, eikö hän todellakaan ole teille siitä vielä mitään ilmoittanut?

HERRA HALLMAN. En minä mistään Reinon tekemästä keksinnöstä tiedä.

HERRA EKMAN (vilkkaasti). No sitä iloisempaa on minun teille ilmoittaa, että Reino on tehnyt kerrassaan nerokkaan keksinnön.

HERRA HALLMAN. Keksinnön?

HERRA EKMAN. Niin. Hän on keksinyt naulatehdasta varten koneiston, joka valmistaa samassa ajassa kaksinkertaisen määrän nauloja kuin nykyään käytännössä olevat koneet.

HERRA HALLMAN (hymyillen salaperäisesti). Ahaa, se on siis se.

HERRA EKMAN. Te siis kuitenkin tiesitte siitä?

HERRA HALLMAN. He, he, olihan minulla siitä hiukan vihiä. Mutta kuinkas patenttihakemuksen laita on? Puhuiko Reino siitä mitään?

HERRA EKMAN. Keksinnölle on saatu jo patentti.

HERRA HALLMAN. Kuinka?

HERRA EKMAN. Siitä on uutinenkin tänään tulleissa lehdissä. Patentin hakija ja saaja on minun entinen koulutoverini, insinööri Saarnivaara.

HERRA HALLMAN (änkyttäen). Saarni — Saarnivaara! Mutta mitä tämä kaikki tietää?

ANNA (ilmestyy vasemmanpuoleiselle ovelle ja hätääntyneenä koettaa antaa herra Ekmanille vaikenemismerkkejä.).

HERRA EKMAN (vilkkaasti, Annan varoitusmerkkejä huomaamatta). Asianlaita on nähkääs niin, että Reino kipeässä rahantarpeessa oli näyttänyt tuota keksintöään Saarnivaaralle ja —

ANNA. Kaarlo!

(Antaa edelleen hätääntyneenä merkkejä).

HERRA HALLMAN (läähättäen). Jatka, jatka! Ja Saarnivaarako osti keksinnön?

HERRA EKMAN (vilkuen epävarmana vuoroin Annaan, vuoroin herra Hallmaniin). Niin. Kaupunkiin tullessani tapasin minä aivan sattumalta Saarnivaaran, joka tarvitsi rahaa tuota kauppaa varten. Minä hankin rahat ja samalla me yhdessä Saarnivaaran kanssa muodostimme pienen konsortiumin, pannaksemme keksinnön mitä pikimmin toimeen. Tiedättekö, setä, minulla on matkassani konsortiumin valtuutus ostaa konkurssipesältä teidän entinen tehdaslaitoksenne. Siksi tulinkin tänne oikopäätä, pyytääkseni teitä asiantuntijana —

ANNA (astuen kuvasti esille). Vaikene jo, mieletön!

HERRA HALLMAN (kasvot vääntyneinä ja etukumaraan vaipuneena painaa molemmin käsin rintaansa.).

HERRA EKMAN (nousee ällistyneenä). Mutta mikä teidän on?

ROUVA HALLMAN (kiiruhtaen vasemmalta). Onko papalla taas kohtaous?

ANNA. Pappa, kykenettekö käymään, me autamme teidät vuoteeseen?

HERRA HALLMAN. Oh! oh! (Rouva Hallmanin ja Annan tukemana nousee hän vaivaloisesti tuolista ja kulkee oikealle). Nyt — nyt se vauhtipyörä —

(Kaikki kolme katoavat oikealle, josta samalla kuuluu raskas romahdus. Herra Ekman seisoo hämillään ja neuvotonna kynnyksen takana näyttämön puolella.).

SOHVI (ruokasalin ovelta). Herra siunatkoon, mitä täällä on tapahtunut?

ROUVA HALLMAN (näkymättömissä oikealla, josta kuuluu punnerrusta ja katkonaisia sanoja). Voi hyvä Jumala! Auttakaa, nostetaan tuonne vuoteeseen!

HERRA EKMAN ja SOHVI (rientävät oikealle.).

ANNA. Lääkäri — lääkäri on saatava mitä kiiruimmin.

HERRA EKMAN. Minä juoksen hakemaan.

(Rientää näyttämön läpi ulos.).

ROUVA HALLMAN (murtuneella äänellä). Pappa, pappa! Ymmärrätkö sinä — kuuletko sinä mitään?

SOHVI. Kun saisi nuo kourat auki. Mutta hän puristaa niin.

ROUVA HALLMAN. Mennyttä, mennyttä! Minä näen jo, ettei tässä auta enää mikään.

SOHVI. Eikö sydän enää lyö?

ROUVA HALLMAN. Ei — ei tunnu enää mitään elonmerkkiä.

(Seuraavien hetkien kuluessa kuuluu oikealta vain joitakin katkonaisia sanoja ja nyyhkytystä.).

ANNA (tulee unissakävijän elein saliin, istuu keskelle sohva pöydän taakse, nojaa päänsä käsiin ja tuijottaa eteensä.).

ROUVA HALLMAN (oikealla). Että — että sen pitikin näin äkkiarvaamatta tapahtua! Mutta aamusta alkain minä olen sen ikäänkuin tuntenut hermoissani.

ANNA (yksin). Siitä ei päässyt — sen piti näin tapahtua.

SOHVI (oikealla). Hän on aivankuin nukkuisi.

ANNA. Niin, sen piti näin tapahtua! — Pappa — ja tehdas! — Tehdas — niin, se oli minun viimeinen pakopaikkani, jonka turvin uskottelin voivani olla uskollinen itselleni. Nyt hajosi sekin kuin saippuakupla. — Sen piti käydä niin, sillä minun täytyy kyetä ilman ulkonaista tukea olemaan uskollinen itselleni. — Pappa, pappa, sinä kehotit minua siihen ja minä tahdon noudattaa neuvoasi — ihmisten tuomioista huolimatta.

SOHVI (menee nyhyttyä näyttämön läpi vasemmalle).

ANNA (yksin). Niin selvästi tajuan nyt kaiken (Kiinnittäen katseensa ruusuun) Punainen ruusuni on peruuttamattomasti muuttunut valkoiseksi. Mutta sinä olet puhtaampi kuin punainen.

(Taittaa ajatuksissaan ruusun, jota hän seuraavan kohtauksen aikana pitää kädessään).

HERRA EKMAN (tulee hengästyneenä ulkoa). Mikä harmi, että tohtori oli juuri vähää ennen haettu erään sairaan luo penikulman päähän täältä! Soitin sinne ja kiiruhdin häntä tulemaan, — Kuinka on nyt sedän laita?

ANNA. Ei hän enää lääkäriä tarvitse.

HERRA EKMAN. Kuinka? Ei kai — (Menee epävarmana ja varovasti oikealle, josta pian palaa takaisin.) Mutta kuinka se on mahdollista? Mikä sen oikeastaan näin äkkiä aiheutti?

ANNA. Mikä! Sinun Helsingin terveisesi!

HERRA EKMAN. Kuinka? Olisiko äkillinen ilo —

ANNA (katkerasti). Ilo! Todellakin! Tiedä, että se keksintö, jonka Reino on teidän vaivaisiin markkoihinne vaihtanut, oli papan tekemä keksintö. Se häntä on henkisesti ylläpitänyt ja sen sortuessa sortui hän itsekin.

HERRA EKMAN. Mutta, herra nähköön, eihän minulla ollut siitä mitään tietoa. Vastuun tästä kantaa siis — Reino.

ROUVA HALLMAN (oikealla). Reino parka, mitä sinä oletkaan saanut aikaan!

(Kiusallinen äänettömyys, jonka kestäessä Anna jälleen tuijottaa, ruusua kädessään pyörittäen, hajamielisenä eteensä ja herra Ekman neuvotonna kääntelee hattuaan.).

HERRA EKMAN. Minulla — minulla ei nähtävästi ole tässä muuta tehtävää kuin mitä syvimmin valittaa tätä onnetonta tapahtumaa ja —

ANNA (äkkiä havahtuen). Niin, meillähän jäi kesken se asia. Kolmatta kertaa ei pappa nyt enää tule meitä keskeyttämään. — Äsken sinä sait minut toisen kerran epäilemään omia epäilyksiäni — vieläpä pyytämään anteeksikin. Nyt minä kuitenkin olen vakuutettu, että minä lopultakin olen ollut oikeassa. Aikomamme avioliitto on alusta aikain ollut väärällä pohjalla. Sillä on liiaksi afäärin sivumaku. Puhdas persoonallinen kiintymys, jonka kuitenkin tulisi olla kaiken pohjana, on välillämme ollut toisarvoinen asia. On paras katsoa asioita sellaisina kuin ne ovat sekä pysyä uskollisena itselleen. (Irroitaa sormuksen sormestaan). Minä vapautan sinut täten perintöhuolista ja — ja velvollisuudesta korjata minut.

(Ojentaa sormuksen herra Ekmanille).

HERRA EKMAN (ottaen vaistomaisesti sormuksen vastaan). Sinä puhut taas itsesi korjaamisesta. Mutta äskenhän sinä —

ANNA (keskeyttäen). Niin, minä kielsin sen äsken, päästäkseni selville kaikista sinun vaikuttimistasi. Totuus on kuitenkin päinvastoin.

(Äänettömyys).

HERRA EKMAN. Sinä olet käsittämätön ihminen, Anna!

ANNA. Niin — sinulle käsittämätön. Siksi onkin onnellisinta meille molemmille, että tiemme eroavat ajoissa.

HERRA EKMAN. Mutta onko tämä enää ajoissa eroamista?

ANNA (päättävästi). On! Mitä tämän jälkeen seuraa, sen tahdon minä yksin kantaa — ja kantaa sen kaikesta huolimatta kunnialla.

HERRA EKMAN. Tämä on siis sinun peruuttamaton päätöksesi?

ANNA. On.

HERRA EKMAN (epäröiden). Minä en sitte todellakaan ymmärrä muuta kuin — (Ottaa sormuksen sormestaan ja laskee Annan eteen pöydälle, minkä jälkeen hän kumartaen vetäytyy taaksepäin mutta pysähtyy jälleen ja katsoo pitkistään Annaa.). Kaikki on siis välillämme nyt lopussa?

ANNA. Kaikki! Onhan meidän välillemme auennut kuilu, jonka yli on mahdoton kulkea.

HERRA EKMAN. Tahtoisin vain vielä sanoa sinulle, Anna, että minä en sittenkään ole tätä näin tahtonut. Mutta sinä olet minulle — liian ylivoimainen. (Viivytellen.) Toivoisin vain, etteivät sinun tunteesi minua kohtaan tämän jälkeen vihaksi muuttuisi.

ANNA. Ei, sitä ne eivät tee. Ilman katkeruutta voin minä ojentaa sinulle käteni jäähyväisiksi.

(Ojentaa kätensä herra Ekmanille, joka tämän jälkeen vetäytyy vasemmalle.).

ANNA (tuijottaa yksin jäätyään hetken ääneti eteensä, kunnes hänen kasvonsa saavat omituisen haltioituneen ilmeen.). Kuinka ihmeellistä! Minä olen tänään niin paljon menettänyt — ja kuitenkin tunnen minä samalla voittaneeni jotakin hyvin, hyvin kallisarvoista, joka tekee minut voimakkaaksi ja kohottaa minut ylös pimeästä aallonpohjasta.

ROUVA HALLMAN (itkettyneenä, nenäliina kädessä, tulee oikealta, sulkien varovasti oven jälkeensä.). Nyt se on siis tapahtunut, mitä me niin kauan olemme kauhulla odottaneet. (Katsoen pitkistään Annaan). Mutta kuinka, Anna, sinähän näytät kuin iloisit!

ANNA. Niin teenkin — tavallaan. Sillä syvän murheeni ohella on minut vallannut suuri vapautuksen tunne.

ROUVA HALLMAN. En ymmärrä sinua ollenkaan.

ANNA. Minä olen ensi kerran todenteolla ollut uskollinen itselleni ja tunnen sen johdosta itsessäni voittajan voimaa.

ESIRIPPU.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ANNA HALLMAN: 3-NÄYTÖKSINEN PERHEKUVAUS ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you

have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic

works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to

the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.